

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 51 · 28. februar
Sesjonen 2017–2018

Møte onsdag den 28. februar 2018 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 51):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Hans Fredrik Grøvan vil fremsette et representantforslag.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:00:32]: På vegne av representantene Knut Arild Hareide, Olaug V. Bollestad, Tore Storehaug, Geir Jørgen Bekkevold og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om evaluering av seksårsreformen og en skolestart på barns premisser.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad vil fremsette et representantforslag.

Geir Pollestad (Sp) [10:00:57]: På vegner av representantane Ivar Odnes, Kari Anne Bøkestad Andreassen, Sigbjørn Gjelsvik og meg sjølv har eg gleda av å leggja fram eit forslag om mindre bompengar gjennom statleg overtaking av garanti på bompengelån.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:22]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Siv Jensen, Jan Tore Sanner og Bent Høie vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Ingvild Kjerkol.

Ingvild Kjerkol (A) [10:01:50]: Mitt spørsmål går til helseministeren.

I Norge ser vi i dag dessverre en økning av psykiske helseproblemer blant våre ungdommer. Det er faktisk en av våre største helseutfordringer. Helseministeren viser ofte selv til at mellom 15 pst. og 20 pst. av barn og unge i Norge i dag har nedsatt funksjonsevne på grunn av psykiske plager.

Jeg tror vi er enige om at det må bli enklere å få rask og god helsehjelp. Men regjeringen er i ferd med å gjøre det vanskeligere for unge mennesker som trenger psykisk helsehjelp eller rusbehandling, å få hjelp i sykehusene våre gjennom å innføre egenbetaling. Over hele

landet finnes det gode psykiatriske ungdomsteam som gir behandling til ungdom mellom 15 og 30 år, sårbare mennesker med liten betalingssevne. Nå, siden nyttår, må ungdommene betale 345 kr per konsultasjon og det samme i straffegebyr hvis de ikke møter til timen – mye penger for unge, sårbare mennesker. Så istedenfor å senke terskelen hever regjeringen terskelen for å få helsehjelp.

Hvordan mener statsråden at dette skal gjøre det enklere for unge som sliter med helsen sin, å kunne få hjelp?

Statsråd Bent Høie [10:03:11]: Det er ikke riktig at regjeringen har innført egenandeler for pasienter over 18 år innenfor psykisk helse. Egenandelsgrensen på 18 år har vært uendret siden 1980-tallet.

Så er det helt riktig at noen barne- og ungdomspsykiatriske institusjoner har praktisert egenandelsfritak også for dem over 18 år. En del av dem har endret dette, men det har ikke skjedd noen regelendringer på dette området. Jeg mener det er grunn til å se på om en skal ha en høyere aldersgrense for egenandel innenfor barne- og ungdomspsykiatrien, men i tilfelle er det noe som vi må utrede og komme tilbake til i budsjettssammenheng.

Men det er ikke riktig som representanten sier, at regjeringen har innført egenandeler innenfor psykisk helse for personer over 18 år. Det har siden 1980-tallet vært en aldersgrense på 18 år. Dette har vært praktisert veldig ulikt fra helseforetak til helseforetak. Noen helseforetak har gitt fritak også for dem over 18 år innenfor barne- og ungdomspsykiatrien, andre har ikke gjort det. Derfor har det vært tilfeldig om man når man har blitt overført fra barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling til f.eks. DPS, som er veldig vanlig, har måttet betale egenandel. Derfor er det all grunn til å gå gjennom dette og se på om det er behov for endringer, og det arbeidet har vi nå satt i gang.

Så er jeg helt enig med representanten i at det er viktig å gi rask hjelp, senke terskelen. Derfor bygger vi nå ut et godt tilbud også i kommunene ved å bygge ut psykiologtilbudet der. Vi stiller lovkrav om at kommunene skal ha et psykisk helsetilbud.

Det er også verdt å merke seg at disse egenandelene også går under egenandelstak 1, så her er det en skjeringsordning allerede.

Ingvild Kjerkol (A) [10:05:16]: Statsråden eier jo sykehusene. Dette skjer der ute i Norge i dag, og det skjer under statsrådets ansvar. For eksempel gjør man i Bergen vurderinger ned på avdelingsnivå om ikke å følge dette pålegget. Man kan sikkert argumentere med at det er de knappe rammene til sykehusene som gjør at man velger å innføre egenbetaling – dette er jo avdelinger som ikke har noen systemer for å ta inn betaling heller –

men jeg må jo stille spørsmålet: Når dyktige, dedikerte fagfolk ned på avdelingsnivå tar ansvar for sine pasienter og avviker fra dette kravet som de får av de regionale helseforetakene – som statsråden eier – hvordan mener statsråden det føles å oppleve at faglige vurderinger er så ulike landet over, når han har ansvar for å gi alle barn og unge et godt hjelpetilbud over hele landet?

Statsråd Bent Høie [10:06:20]: Dette er ikke noen ny situasjon, som jeg sa i mitt foregående svar. Dette har vært praktisert veldig ulikt fra sted til sted over veldig mange år. Egenandelsgrensen på 18 år har gjeldt siden 1980-tallet. Jeg kan selvfølgelig ikke pålegge helseregionene å følge en annen egenandelsgrense enn det Stortinget har vedtatt. Det vil alltid gjøres lokale vurderinger i helsetjenesten. Da en innførte den ordningen om at personer som ikke møter til time, skal betale en høyere egenandel, var det også godt forankret i Stortinget at innenfor spesielt psykisk helse og rus skal det gjøres spesielle vurderinger, rett og slett fordi en ikke skal straffe personer for ikke å møte til timen hvis det er gode grunner til at de ikke gjorde det. Det vil være lokale vurderinger. Men som jeg sier, synes jeg det er behov for å gå gjennom dette for å se på om vi skal inn på en annen regel enn den som er i dag.

Ingvild Kjerkol (A) [10:07:24]: Verden skjer jo der ute, og de psykiatriske ungdomsteamene som hjelper ungdom mellom 15 og 30 år, finnes i alle helseregionene. De rapporterer inn at fra nyttår må de begynne å ta inn egenandel, og så gjør de ulike vurderinger fra avdeling til avdeling. Da synes jeg det nærmest framstår som en raritet at statsråden står i denne sal og sier at det er det samme egenandelsreglementet som har gjeldt fra 1980-tallet. Det skjer en endring der ute, terskelen for å få hjelp heves, og det skjer på statsrådets vakt.

Hvordan vil statsråden sørge for at terskelen for å få hjelp senkes? Vil han gå inn for å standardisere dette, gi en norm som sier at det ikke skal være egenandel i disse ungdomspsykiatriske teamene, f.eks.? Han kan ikke bare stå og vise til et reglement fra 1980 når dette skjer der ute nå.

Statsråd Bent Høie [10:08:23]: Det kan umulig være en raritet at jeg på et spørsmål i Stortinget svarer på hva som faktisk er regelverket. Det ville vært en raritet om jeg ikke gjorde det. Jeg er helt enig i at det er grunn til å diskutere om en skal ha en høyere aldersgrense for egenandel innen barne- og ungdomspsykiatriske tilbud enn det som ble satt på 1980-tallet, nemlig 18 år, men skal vi gjøre det, må vi for det første utrede det og for det andre fremme det for Stortinget f.eks. i forbindelse med et budsjett, for dette har økonomiske konsekvenser, og det vil være en regelendring.

Jeg kan ikke pålegge sykehusene å følge et annet regelverk enn det Stortinget har vedtatt. Jeg tror representanten hadde blitt svært engasjert og stilt spørsmål hvis jeg hadde gjort det på andre områder. At dette praktiseres ulikt, er heller ikke noe nytt. Sånn har det vært i veldig mange år, men da er det lokale vurderinger som gis. Men den refusjonen de får fra statens side, er knyttet til det regelverket som er forankret i Stortinget, som sier 18 år.

Ingvild Kjerkol (A) [10:09:32]: Her er situasjonen at man opplever at man ikke har hatt en egenandel tidligere. Det har vært lav terskel. Man har sluppet å betale for denne tjenesten. Man har heller ikke fått straffegebyr hvis man ikke har møtt opp. Terskelen har vært lav. Det har jo vært en innovasjon i tjenesten – psykiatriske ungdomsteam som har truffet et behovet godt. Så endres dette på grunn av de økonomiske rammene som statsråden har ansvar for. Å gjøre dette til en regeldiskusjon opplever jeg som en betydelig ansvarsfraskrivelse for en pasientgruppe som statsråden selv har sagt at han har løftet til topps på sin prioriteringsliste.

Hvor lenge kan vi vente? Og hva skal man si til ungdommene som nå opplever at det er vanskeligere å få hjelp?

Statsråd Bent Høie [10:10:19]: Den beskrivelsen som representanten gir av hva som har vært situasjonen, er ikke riktig. Det har vært helt avhengig av hvilket team en har tilhørt, og hvilket helseforetak en har tilhørt. Dette har vært praktisert ulikt over mange år. Det betyr at noen har betalt egenandeler før, mens andre ikke har gjort det. Nå er det flere som har fått krav om egenandel, men det skyldes ikke en regelendring. Det skyldes at flere har forholdt seg til det regelverket som Stortinget har vedtatt.

Det jeg har sagt, er at jeg er i gang med et arbeid med å se på dette. Men som representanten vet: Skal vi heve aldersgrenser knyttet til egenandeler, har det en økonomisk betydning. Derfor vil det være naturlig å komme tilbake til dette i budsjettsammenheng.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Kjersti Toppe.

Kjersti Toppe (Sp) [10:11:17]: Innføringen av innsatsstyrt finansiering i psykisk helsevern tvingar no alle sjukehus til å krevja eigendel av unge som slit med rus og psykiatri. Tidlegare var det praksis hos mange føretak ikkje å krevja eigendel av pasientar over 18 år, særleg i barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikkar og psykiatriske ungdomsteam. Det har vore ein klok praksis.

I Helse Bergen har dei foreløpig avstått frå å krevja inn eigendelar frå personar under 30 år, og dei kan ikkje

sjå at det er forsvarleg å krevja inn pengar frå desse ungdomane. Dei fortel om ungdom som ikkje lenger har råd til å ta imot hjelp, dei fortel om at sjukehus må bruka si tid på å hjelpa desse med å søkja Nav om støtte. Ungdomsteam skulle jo vera eit lavterskeltilbod.

Innsers statsråden at innføringa av innsatsstyrt finansiering i psykisk helsevern er eit feilsteg, og vil statsråden gjera meir enn å vurdere og diskutera – og la ungdom i psykiatrien sleppa eigeandelar?

Statsråd Bent Høie [10:12:22]: Innføringa av innsatsstyrt finansiering innan psykisk helse er et viktig verkøy, både for å få bedre oversikt over aktiviteten innan psykisk helse, bidra til økt aktivitet og få en mer lik behandling med andre sykehustjenester. Dette er nettopp fordi vi ønsker økt aktivitet, ikke minst innen psykisk helsevern for barn og ungdom, og at det prioriteres i tråd med den gyldne regel.

Når det gjelder lokale vurderinger knyttet til hvem som skal betale egenandeler, kan det gjøres nå som før, men den statlige refusjonen er knyttet til regelverket Stortinget har vedtatt. Der har Stortinget vedtatt en aldersgrense på 18 år. Jeg er i gang med å vurdere om den aldersgrensen er klok, og vil komme tilbake til Stortinget med en vurdering av det. Det er også viktig å si at alle disse egenandelene går inn under egenandelstak 1, og når en har nådd det taket, er alle tjenestene gratis.

Presidenten: Nicholas Wilkinson – til oppfølgings-spørsmål.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:13:35]: Vi har en helt ny situasjon. Mange flere unge må betale for å få psykisk helsehjelp. Statsråden viser til regelverket, men vi spør om folks liv der ute. Dette er ikke de eneste egenandelene som er økt av denne regjeringen. Det har blitt gjort på svært mange felt. Hvordan kan det ha seg at vi har en regjering som finner råd til langt over 20 mrd. kr i skatteuttak, som ingen kan dokumentere har gitt flere arbeidsplasser, men samtidig sparer penger ved å legge økonomisk press, innsatsstyrt finansiering, økte egenandeler på unge i psykisk helsevern og økte egenandeler i helsevesenet?

Jeg lurer på om ikke statsråden kan være enig i at Norges aller rikeste kunne bidratt med noen få tusenlapper flere, så vi kunne finansiert gratis psykisk helsevern for unge og fritatt alle unge opp til 18 år for egenandeler i hele det norske helsevesenet.

Statsråd Bent Høie [10:14:39]: Alle norske unge opp til 18 år er fritatt for egenandel innenfor psykisk helse – helt uavhengig av hvor man får hjelp, om man får hjelp hos en privat avtalespesialist, om man får hjelp på et distriktpsykiatrisk senter, om man får hjelp innen bar-

ne- og ungdomspsykiatrien. Egenandeler for barn og unge under 18 år er det ikke innen psykisk helse i Norge. Denne regjeringen har heller ikke gjort noen endringer i den grensen. Helt uavhengig av hvor mange ganger representanten gjentar den feilen, er det en feil. Regjeringen har ikke gjort noen endringer i den grensen.

Jeg er i gang med å vurdere om vi skal heve den aldersgrensen, spesielt innen barne- og ungdomspsykiatrien, men det er en endring som i tilfelle vil ha budsjettkonsekvenser. Det er en regelendring som vi må komme tilbake til Stortinget med. Regelverket kan praktiseres ulikt ute i tjenesten. Det har blitt gjort i alle år. Det betyr at det har vært en betydelig urettferdighet, helt tilfeldig utfra hvor man har fått hjelp, om man har betalt egenandel eller ei når man er over 18 år.

Presidenten: Olaug V. Bollestad – til oppfølgings-spørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:15:55]: Psykisk helse for barn og unge har vært et satsingsområde for hele Stortinget. Vi har et enstemmig vedtak på at vi skal få en handlingsplan for å hjelpe nettopp disse. Det koster den enkelte fryktelig mye å bli syk i ung alder. Det koster samfunnet mye. Det blir ofte et helt liv med sykdom hvis den debutterer i ung alder.

Jeg har et spørsmål til statsråden, for det viser seg nå at økonomi kan være en terskel for at folk enten uteblir fra eller ikke søker behandling, og dette har endret seg fra 1. januar 2018. Jeg hører statsråden si at han vil vurdere om egenandelen skal være lavere for denne gruppen, så mitt spørsmål er: Har han på kort sikt og lang sikt en plan? Det er ungdommer som allerede nå faller utenfor, og en trenger tid på utredning. Det er disse ungdommene vi er opptatt av.

Statsråd Bent Høie [10:17:01]: På samme måte som før mener jeg at den beste vurderingen i møte med den enkelte pasient kan gjøres ute i tjenesten. Det er det fortsatt mulighet til. Dette er egenandeler som går inn under egenandelstak 1. Veldig mange som får hjelp innen barne- og ungdomspsykiatrien, har f.eks. også legemiddelutgifter. Det betyr at de relativt tidlig på året når tak 1, og har dermed helt gratis helsetjenester etter det. Det er det også veldig viktig å si, for det skapes nå et inntrykk av at en må betale over 300 kr hver gang man er innom barne- og ungdomspsykiatrien hvis man er over 18 år. Det er fram til egenandelstak 1 er nådd, og så er det gratis. Veldig mange går også til fastlege, og de har legemiddelutgifter. Det betyr at de tidlig på året når det taket – og etterpå er det gratis.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:18:08]: Fleire stadar i landet planlegg sjukehus å korta ned liggjetida for kvinner og nyfødde etter fødsel. På ti år har den gjennomsnittlege liggjetida etter fødsel på norske sjukehus sokke frå 3,2 døgn i 2007 til 2,7 døgn i 2016. I Bergen er det f.eks. eit mål om at 40 pst. av dei nybakte mødrene skal kunna reisa heim etter 6–24 timar når det nye sjukehuset er ferdig i 2023. Det skal ikkje byggjast barselrom for normalfødande.

Dette skjer samtidig som det på landsbasis manglar mellom 600 og 700 jordmorårsverk for at mor og barn skal kunna få eit forsvarleg tilbod. 60 pst. av kommunane tilbyr ikkje heimebesøk innan to veker, slik som tilrådinga er.

Planen om å senda mor og barn heim etter seks timar er uverkeleg. Utviklinga er totalt uakseptabel, og fleire fagfolk ropar varsku. Barnelegane og jordmødrene fryktar for helsa til mor og barn. Dei fryktar for auka spedbarnsdødelegheit, ammeproblem som ikkje vert oppdaga, hjelp som ikkje vert gitt, sjukdom som ikkje vert behandla. Seks timar er kort tid. Det er omtrent dobbelt så lang tid som vi sit i spørjetimen her i dag.

Å sikra norske kvinner eit framleis trygt føde- og barseltilbod er eit politisk ansvar. Barselomsorga held no på å verta definert ut av norske sjukehus. Det vert lagt opp til at mange kvinner ikkje skal overnatta etter fødselen – og det skjer på vakta til denne regjeringa.

Klinikkdirektørane viser berre til at barselomsorga må skje på ein mest mogleg effektiv måte med minst mogleg kostnader. Er statsråden einig i dette, eller vil han no ta grep for å sikra kvinner og deira nyfødde barn eit anstendig og fagleg forsvarleg føde- og barseltilbod i norske sjukehus og i kommunane òg i åra framover?

Statsråd Bent Høie [10:20:06]: For det første: Det er ingen plan for at norske kvinner skal sendes ut av sykehuset seks timer etter fødselen. Det er alltid en individuell vurdering av hvor lang tid kvinner og barn har behov for å være på sykehuset etter en fødsel. Jeg har full tillit til at jordmødrene, sammen med dyktige fødselsleger, vurderer hvor lang tid den enkelte kvinne har behov for å være på sykehuset etter en fødsel, og slik skal det også være i framtiden. Jeg tror det er veldig ukløkt om vi politikere bestemmer hvor lenge den enkelte pasient skal ligge på sykehus. Det har jeg full tillit til at fagfolkene kan vurdere.

Det vi har et ansvar for, er å bidra til fortsatt å bygge ut en god barselomsorg i Norge. Det vil ikke minst handle om å styrke jordmortjenestene i kommunen. Vi ser at veldig mange fødende kvinner får et veldig mye bedre tilbud hvis de får kontinuerlig oppfølging fra den samme jordmoren, både i svangerskapet og etter fødselen. Derfor satser denne regjeringen, sammen med Kristelig

Folkeparti, på en kraftig oppbygging av helsestasjonene og jordmortjenestene i kommunene. Vi har bevilget over 1 mrd. kr til dette de siste fire årene. Nå i 2018 har vi i budsjettforliket med Kristelig Folkeparti i tillegg satt av øremerkede midler til en videre oppbygging av jordmortjenesten, og vi ser heldigvis at det blir flere jordmødre i kommunene.

Men sykehusene skal selvfølgelig fortsatt ta et ansvar for spesialisthelstilbudet som fødende kvinner har behov for også etter fødselen. Det er de nasjonale føringene på dette området.

Kjersti Toppe (Sp) [10:21:52]: Det er ei grense for alt, også for gjennomsnittleg liggjetid på fødeavdelingane våre. Det er òg ei grense for kva ein fagstatsråd kan sleppa å ta ansvaret for. For det er eit politisk ansvar å hindra at fødekvinne vert ein salderingspost, at barselkvinne vert ein salderingspost, og at spedbarn får ein unødvendig tøff start på livet.

Det manglar mellom 600 og 700 jordmorårsverk i kommunane. Dei siste fire åra har det vorte tilsett 87, og med den farten ville det tatt 30 år før ein fekk nok jordmødrer til å oppfylla dagens kvalitetskrav. Når ein i tillegg byggjer sjukehusbygg som ikkje gir rom – bokstaveleg talt – for barselomsorg, er det ekstra bekymringsfullt.

Vil statsråden setja ein stoppar for reduksjonen i liggjetid på norske sjukehus og ha ein opptrappingsplan for jordmødrer i kommunane?

Statsråd Bent Høie [10:22:54]: Jeg tar absolutt et ansvar for at vi skal styrke barselomsorgen i Norge. Det er en av grunnene til at regjeringen, sammen med Kristelig Folkeparti, har styrket tilbudet, satt av penger, og nå i 2018 forsterket dette gjennom øremerkede penger til jordmorstillinger i kommunene, og det ser vi gir resultater. I tillegg til penger reverserer vi den rød-grønne politikken som fjernet lovkravet om at kommunene skal ha jordmødre. Da Senterpartiet satt i regjering, tok en et initiativ og fjernet kravet i loven om at kommunen skulle ha jordmødre. Det har vi nå snudd. Fra 1. januar 2018 er det et lovkrav at kommunen skal ha jordmorkompetanse, i tillegg til at vi gir kommunene penger til å ansette jordmødre, og vi pålegger også sykehusene å ha et mye bedre samarbeid med kommunene. Sykehusene skal selvfølgelig også vurdere hvilke tilbud som er i kommunene når de vurderer utskriving av pasientene.

Presidenten: Geir Pollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [10:24:12]: Det er nærmast rystande å høyra på at statsråden vrir seg unna å svara

på spørsmålet her – at han ikkje har noko ansvar for dette.

Det vert bygd eit nytt sjukehus i Stavanger, og der har dei ikkje lagt inn noko anna enn at fleire mødrer skal dra heim same dag. Så det er ei endring i politikken. Når dette sjukehuset står ferdig i 2023, nyttar det ikkje å koma med fromme ønske om å oppretthalda liggjetida, for då er ikkje romma der lenger. Så dette er avgjerder som ein må ta i dag. Eg meiner òg det er ei ansvarsfråskrivning når statsråden seier at han ikkje kan bestemma om ein skal ut etter nokre timar eller etter nokre dagar. Nei, men statsråden kan leggja til rette for at dei som ønskjer den tryggleiken, kan få det.

Så mitt spørsmål er om statsråden kan garantera at kvinnene i Rogaland i framtida skal sleppa ein «fast track» ut frå sjukehuset etter at dei har født.

Statsråd Bent Høie [10:25:16]: Kvinnene i Rogaland og i resten av landet skal få en god vurdering av jordmor/fødselslege om hvor lenge de har behov for å ligge på sykehuset før de sendes hjem. I den vurderingen må en også legge vekt på hvilke tilbud den kommunen som kvinnen bor i, har. For eksempel er det sykehus som har gode samarbeidsavtaler med kommunen, som gjør at det er den samme jordmoren som følger kvinnen inn til fødselen, som også følger kvinnen hjem fra fødselen, og som følger opp etterpå. Vi ser at det er noe de fødende kvinnene er veldig fornøyd med, ikke minst i distriktene der det er lange avstander.

Når det gjelder Stavanger, er det slik at veldig mange av de fødende kvinnene i dag legges på pasienthotell før de sendes hjem. Det Helse Stavanger har lagt opp til, er at flere av dem som legges inn på hotell i dag, kan få en bedre oppfølging, i samarbeid med jordmødrene hjemme i kommunen, enn det de får på hotellet. Det synes jeg er en faglig vurdering og ikke en politisk vurdering, om en skal ligge på hotell eller ligge hjemme etter fødselen.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgingsspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:26:30]: Elisabeth Rusdal i Norges Kvinne- og familieforbund uttaler:

«Selv drektige kyr har bedre vern i sitt svangerskap enn kvinner har her i landet.»

Jeg har tatt imot veldig mange kalver i mitt liv. Jeg har satt dem inn i fødebinger, gitt dem trygghet og ro og latt dem være alene et døgn tid slik at de skal få ha det rolig.

Så sier Susanne Albrechtsen:

«Målet er at 40 prosent av kvinnene skal super-raskt hjem.»

Og videre:

«Vi må bruke helsekronene effektivt.»

Mitt spørsmål til finansministeren er da: Synes finansminister Siv Jensen at man skal ha helsebudsjetter som er så stramme at klinikksejfer rundt om på norske sykehus ser det som et mål at man skal skrive ut kvinner som har født, etter seks timer, og at 40 pst. av mødre og barn skal skrives ut i løpet av kun kort tid?

Statsråd Siv Jensen [10:27:28]: Nå har jo helseministeren svart godt på hva som er praksisen for dette i sykehusene. Hvis spørsmålet til meg handler om helsebudsjettene, tør jeg minne representanten Slagsvold Vedum om at helsebudsjettene øker hvert eneste år.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgingsspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:27:50]: Igjen ser vi en finansminister som fraskriver seg ansvar, for det er nå dette skjer. Det er nå det blir satt som et mål at 40 pst av kvinner som har født, skal superraskt hjem, og at de – når de har fått sitt barn – skal ut av sykehuset og bli transportert hjem i løpet av seks timer. Dette er på Siv Jensens vakt. Synes finansminister og Fremskrittsparti- leder Siv Jensen det er et mål at kvinner skal bli transportert hjem seks timer etter at de har født?

Statsråd Siv Jensen [10:28:21]: Verken jeg eller regjeringen fraskriver oss ansvar. Snarere tvert imot er vi i en situasjon hvor det nå går bedre i norsk økonomi, fordi regjeringen har ført en ekspansiv finanspolitikk gjennom flere år. Pilene peker i riktig retning. Samtidig som vi har klart å løse de store utfordringene vi har stått overfor når det gjelder oljeprisfallet – mange har mistet jobben – ser vi nå at ledigheten går ned, og veksten går opp. Samtidig har vi klart å prioritere de viktige områdene som denne regjeringen har satt seg fore. Ett av de områdene som har vært satsingsområde for denne regjeringen, er helse. Helsebudsjettene har gått opp hvert eneste år. Mer konkrete spørsmål knyttet til fødende kvinner og barsel er det helt naturlig at man stiller til helseministeren, som har ansvaret for det. Det har han også allerede redegjort for.

Presidenten: Det er presidenten enig i.

Ingvild Kjerkol – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvild Kjerkol (A) [10:29:24]: Verdens beste fødsels- og barselomsorg har Norge. Det er en skanse som må forsvares hver eneste dag, og særlig når man planlegger for nye tilbud. Nå er situasjonen den på flere sykehus at man planlegger med mindre liggetid, man planlegger med tidligere utreise. Sånn sett er spørsmålet mitt til statsråden, når han i et tidligere svar her sier at han har full tillit til den faglige vurderingen som jordmødre og fødselsleger gjør for hjemsending: Vel, hva

da, gode statsråd, når det er disse fagfolkene som nå roper varsku for at liggetiden nå nærmer seg et grensepunkt, og at mottaksapparatet i kommunene ikke er godt nok? Hva da med disse fagfolkene, som statsråden sier at han har full tillit til?

Statsråd Bent Høie [10:30:18]: Det er helt riktig som representanten Kjerkol sier, at Norge er sannsynligvis blant de fire–fem landene i verden det er tryggest å føde i og være mor i. Det viser internasjonale undersøkelser. Og ikke bare at vi er det, men vi har også hatt en positiv utvikling de siste 10–20 årene. Den positive utviklingen har skjedd samtidig med at en har hatt en ganske betydelig reduksjon i liggetiden i sykehusene for fødende kvinner. Så samtidig som liggetiden har gått ned, har kvaliteten og resultatene blitt bedre.

Den reduksjonen i liggetid som har vært de siste 20–30 årene, har ikke vært politisk bestemt. Den har vært en del av en faglig utvikling. Sånn kommer det sannsynligvis også til å være framover, at en har en utvikling. Dette er ikke noe som er unikt for fødende, det har vært den samme utviklingen for alle pasienter. Men det er den enkelte lege som må ta vurderingen av den enkelte pasient.

Presidenten: Nicholas Wilkinson – til oppfølgings-spørsmål.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:31:29]: Vi har vært best i verden – til nå. Men alle som åpner avisene og leser om mødre med vonde opplevelser, tror jeg også føler på hvor viktig det er at vi tar opp dette nå.

Når vi snakker om faglige råd, er et viktig faglig råd at alle mødre i aktiv fødsel skal ha én-til-én-oppfølging av jordmor. Det har SV tatt opp med statsråden flere ganger, og hver gang har statsråden ikke hatt kontroll, har manglet tall, har manglet kunnskap, på tross av at vi igjen og igjen spør. Derfor må vi ta det opp igjen her nå og spørre statsråden om han nå endelig har fått kontroll over kvaliteten i fødselsomsorgen og nå kan fortelle oss om alle mødre i aktiv fødsel har jordmor én-til-én, hvor mange som har det, og om ikke alle har det, om han vil sikre nok jordmorressurser til at alle mødre kan få den kvaliteten og den oppfølgingen de skal ha i aktiv fødsel.

Statsråd Bent Høie [10:32:30]: Jeg tror at vi med trygghet kan si at Norge har kontroll på kvaliteten i fødselsomsorgen. Vi er altså blant de beste landene å føde i. Alle internasjonale undersøkelser viser at vi er det, og at utviklingen har gått i riktig retning. På tross av at vi startet blant de beste i de internasjonale undersøkelsene, har vi allikevel også forbedret oss betydelig.

Det er helt riktig at vi har et kvalitetskrav om at en skal ha én-til-én-oppfølging i sykehusene under fødsel.

Jeg har, i motsetning til det som har vært tilfellet tidligere, også innført rapporteringskrav, sånn at sykehusene nå rapporterer hvor stor andel av kvinnene som får én-til-én-oppfølging. Tallene på det har jeg dessverre ikke i hodet, men dem kan jeg formidle til representanten på et senere tidspunkt.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgings-spørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:33:34]: Noe av bekymringen er at det ikke foreligger faglige grunner for disse korte utskrivningstidene som vi nå ser. Det planlegges og bygges slik at det ikke vil være mulig å ivareta det faglige skjønnet som statsråden sier må være der. Det er rett og slett ikke rom og plass. Mange sykehus melder at de nå har en utskrivningspraksis fordi kapasitetsmangel – ikke faglige vurderinger – ligger til grunn for disse raske utskrivningene. Sammen med det ser vi en økning i fødselsdepresjoner, som har doblet seg de siste 15 årene. Mens hormonene raser og ammingen ikke har kommet i gang, sendes mor og barn hjem tidligere, og den kommunale helsetjenesten er heller ikke på plass.

Vil statsråden sikre at det nå ikke planlegges og bygges noe som er for lite for å ta vare på de faglige kvalitetene i fødselsomsorgen?

Statsråd Bent Høie [10:34:45]: Dimensjoneringen av det enkelte sykehus gjøres lokalt og alltid i et veldig nært samarbeid med fagfolkene som jobber på sykehusene. Der er egne arbeidsgrupper for hvert enkelt område, og dette vurderes lokalt ut ifra de prognosene en har der. I tillegg har vi etablert et eget helseforetak, Sykehusbygg HF, som sørger for at erfaringene ved nye sykehusbygg, både positive og negative, tas med videre inn i planleggingen av nye bygg. Det gjør at en går vekk fra det som har vært litt av modellen i Norge tidligere – at en bygger sykehus hver gang som om en gjorde det for første gang – men bygger på både positive og negative erfaringer for hvert enkelt bygg. Det vil også bidra til at en får kunnskap, og til stadig å forbedre disse arbeidene. Men de som gjør de beste vurderingene knyttet til dimensjonering, er fagfolkene og ledelsen lokalt.

Presidenten: Olaug V. Bollestad – til oppfølgings-spørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:35:56]: I perioden 2007–2013 fikk jeg lov til å være ordfører i en av kommunene med landets yngste befolkning, og det betyr at det var fryktelig mange fødsler. I den perioden bestemte sykehuset seg for å skrive ut pasienter tidligere. Vi satt som kommune og fikk disse i fanget, og jeg hadde mange gråtende mødre på mitt kontor ut ifra den situasjonen. Så vet vi, av tall etterpå, at fødselsdepresjon har

økt dramatisk. Det har store konsekvenser for mor og store konsekvenser for unger som vokser opp med en psykisk syk mor. Kommunen er ikke i stand til å oppdage det så tidlig med noen få hjemmebesøk av jordmor eller helsesøster.

Mitt spørsmål til statsråden er: Bekymrer det statsråden at svangerskaps- og fødselsdepresjon har økt så dramatisk? Og kan det ha noen konsekvenser for sykehus ...

Presidenten: Tiden er ute.

Statsråd Bent Høie [10:37:00]: Ja, økningen i svangerskapsdepresjoner og psykiske utfordringer – det er ikke bare snakk om svangerskapsdepresjoner her, men også om psykiske helseutfordringer – hos fødende kvinner er noe som bekymrer meg. Derfor er jeg, på samme måte som representanten, veldig opptatt av at vi bygger opp og forsterker en god barselomsorg i Norge. I den perioden representanten refererer til, der den økningen har vært, har den gjennomsnittlige liggetiden gått fra 3,2 til 2,7 døgn. Jeg tror ikke en nedgang på 0,5 døgn kan forklare den utviklingen i psykiske helseutfordringer blant fødende kvinner. Som fagfolkene sier, er dette et sammensatt spørsmål. Vi har i samme periode sett en stor økning i psykiske helseutfordringer i befolkningen generelt. Men jeg tror svaret på den utfordringen er det jeg opplever at Kristelig Folkeparti og regjeringen er enige om, nemlig at vi er nødt til å styrke barselomsorgen, ikke minst i kommunene, slik at en får en god oppfølging i svangerskapet og etter fødselen, og det gjør vi gjennom å styrke jordmortjenesten i kommunene.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:38:20]: Jeg har nylig blitt onkel til lille Erik, og som søsteren min kunne fortelle, var det fantastisk dyktige folk på fødeavdelingen, men de hadde skrekkelig dårlig tid.

Regjeringen har kuttet i grunnbevilgningene gjennom såkalte ABE-kutt i flere år. For dem som lurer på hva som skjuler seg bak det navnet, er det flate ostehøvelkutt uten prioritering eller uten noen analyse om hva det faktiske behovet i de forskjellige delene av helsesektoren er. Sektoren skriker ut om manglende ressurser i fødetilbudet. Statsminister Erna Solberg la ut et klipp på sin bloggpost i går, hvor hun sa at det første døgnet er det aller farligste i et barns liv. Det er SV enig i. Derfor har vi foreslått i vårt alternative statsbudsjett å styrke fødsels- og barselomsorgen og overføre mer penger til kommunene. Men fortsatt ser vi at regjeringen år etter år foreslår nye, uprioriterte ostehøvelkutt i helseomsorgen. Derfor vil jeg spørre statsråden om han er berørt av

de historiene vi har hørt, om den store ressursmangelen i fødselsomsorgen, og om han heretter vil foreslå å skjerme føde- og barselavdelingene mot disse uprioriterte ostehøvelkuttene framover.

Statsråd Bent Høie [10:39:41]: Regjeringen har prioritert vekst i sykehusenes økonomi og lagt til rette for en vekst i pasientbehandlingen på 11,9 pst. gjennom de fem budsjettene vi har lagt fram. Jeg vil bare minne om at den samlede budsjettveksten under Stoltenberg II-regjeringen – altså gjennom åtte år – var på 10,5 pst. På fem år har denne regjeringen prioritert en høyere vekst i sykehusene enn det den forrige regjeringen klarte å gjøre gjennom åtte år. Det er jeg veldig glad for, for det er det behov for, ikke minst for å gi et godt tilbud til alle typer pasienter.

Det er viktig å prioritere sykehusene. Det har vi klart også i tøffe tider, når landet har stått i en situasjon med høy ledighet og lav oljepris. Dette har også gitt gode resultater. Ventetidene er kortere, færre pasienter står i kø. Vi opplever også at vi har gode resultater innenfor f.eks. fødselsomsorgen.

Jeg er fullstendig klar over at de som jobber på sykehusene, har – og opplever – en travel hverdag også i dag, slik de har gjort over mange år. Det legges ned en enorm innsats i sykehusene. Jeg tror ikke det er lurt at Stortinget eller regjeringen begynner å øremerke penger i sykehusenes budsjetter til de enkelte områdene. Jeg tror det er klokt at de vurderingene gjøres lokalt, og at sykehuseplanlegger å bruke de pengene de får fra Stortinget, på de områdene der de mener det er størst behov.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:41:35]: Spørsmålet er ikke om økonomien vokser, men om økonomien er nok til å dekke oppgavene.

Det jeg spurte om, var om mødrenes historier har gjort inntrykk, men statsråden nevnte ikke disse mødrene med et ord. Da kan jeg nevne en av dem, nemlig Madeleine Schultz, som forteller at hennes forhold til det å føde for første gang var litt som ««fit-mom»-kontoene på instagram»:

«Det handler først og fremst om hvordan man kan stramme inn og effektivisere» – tidligst mulig ut.

SV vil at også oppfølgingen når de kommer ut i kommunene, skal være god, at de skal ha mulighet til å velge om de vil gå til jordmor eller til fastlege. Det har vi tatt opp flere ganger og har fått svar av Finansdepartementet om at det er økonomisk lønnsomt for kommuner heller å sende mødre til fastleger. Vi har hørt historier om kvinner som nektes valgfrihet. Dagsavisen viser at opp til 44 dødfødsler kunne vært unngått i 2016 ved bedre oppfølging i svangerskapet.

Vil regjeringen snu, støtte SV og endre finansieringsordningen, slik at vi ikke lenger aktivt priser vekk mors rett til å velge jordmor, om hun ønsker det?

Statsråd Bent Høie [10:42:42]: Jeg må igjen si at både representanten og andre gir et bilde av norsk fødselsomsorg som på ingen som helst måte stemmer overens med det vi ser er resultatene. Norge har sannsynligvis en av verdens beste fødselsomsorger. At enkeltpasienter har dårlige opplevelser, skal vi selvfølgelig ta på alvor. Det må det hele tiden jobbes med. Det jeg er opp-tatt av, er at en, ikke minst i helsetjenesten, skal møte det enkelte mennesket.

Å beskrive norsk fødselsomsorg med at kyr som kalver, har det bedre – bruke den type bilder – mener jeg er helt feil. Det skaper et skremmebilde overfor kvinner i Norge som ennå ikke har født, om at det er det de skal møtes med. Det er det ikke. En er heldig når en er en fødende kvinne i Norge, fordi en føder i det landet som sannsynligvis har det beste tilbudet, og som rangeres som et av de beste landene å være mor i, også etter fødselen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:43:58]: Spørsmålet mitt går til kunnskapsministeren, som nå har sete utolmodig.

Akkurat nå er det 20 år sidan dei første seksåringane gjekk inn i norsk skule. Vi feirar altså 20-årsjubileum for seksårsreforma. Spørsmålet er kva resultat den skulereforma har gitt.

Målet var altså å sikre ei sosial utjamning ved at fleire barn kom seg gjennom skulegangen, og med betre resultat. Det skulle nettopp tidlig skulestart gi, fordi det var obligatorisk, noko som barnehage ikkje er.

Så ser me i dag at det er mange som slit på skulen. Frå-fallet i vidaregåande opplæring er høgt. Talet på ADHD-diagnosar stig, og barn og unge slit med følelsen av ikkje å nå opp til krav og forventingar som er både i skulen og utanfor. I tillegg har ein SSB-studie konkludert med at effekten av seksårsreforma ser ut til å vere liten, både når det gjeld karakterar på ungdomsskulen, gjennomføring av vidaregåande, og i kva grad elevane vel yrkesfag eller allmennfag.

Me veit jo at det var ei kostnadssparande reform. Det var billegare å ha seksåringane i skulen enn i barnehagen. Men tanken bak denne reforma var jo å ta det beste frå barnehagen og det beste frå skulen og få det første året til verkeleg å bli eit år med lek og læring i positiv utfolding. Sånn ser det ikkje ut til å ha blitt.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Synest den nye kunnskapsministeren at seksårsreforma har vore vel-lukka?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:45:58]: Representanten Knut Arild Hareide peker på noen av utfordringene i norsk skole, og dem skal vi ta på alvor. Samtidig skal vi også glede oss over at det er flere elever som nå fullfører videregående skole. Vi ser også av resultatene som elevene har, bl.a. gjennom PISA-undersøkelsen, at de leser bedre, og at flere gjør det bra i realfag.

Så er det helt riktig at vi også har noen utfordringer. Jeg håper ikke at svaret på spørsmålet til Hareide er at Kristelig Folkeparti ønsker å ta seksåringene tilbake i barnehagen. Svaret må være at vi investerer mer i de yngste barna i skolen. Det er bakgrunnen for at vi nå sammen med Kristelig Folkeparti har en stor satsing på tidlig innsats i skolen.

Vi vet at det er i de første årene det er særlig viktig å investere i barna våre, sørge for at de lærer seg å lese, skrive og regne, men samtidig at de har en trygg og god skolehverdag. De to tingene må ses i sammenheng. Vi må sørge for at barna har det godt på skolen, at vi bygger et lag rundt barna, og særlig rundt de barna som sliter.

Det vi gjør nå, er at vi sørger for at det blir flere lærere i skolen. Vi sørger for at det blir flere karriereveier, og at vi får lærerspesialister som blir spesialister på begynneropplæring.

Jeg mener at vi skal ta erfaring av de 20 årene vi nå har hatt med seksårsreformen, og så skal vi ta det beste fra det som har vært, og sørge for at vi styrker skolen framover: både at vi styrker den fellesareaen som skolen er, og at vi satser mer på god begynneropplæring, slik at barna lærer å lese, skrive og regne.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:47:51]: Eg kan roe statsråden med at det ikkje er Kristeleg Folkepartis intensjon å ta seksåringane ut av skulen, men det var ein intensjon bak reforma at me skulle ta det beste frå barnehagen, det beste frå skulen, og setje saman eit nytt år. Den intensjonen er ikkje følgt opp.

Statsrådens forgjengar Torbjørn Røe Isaksen sa at det var uaktuelt for han å gjere 1. klasse til eit leikeår. Så blei han òg flytta bort frå kunnskapsministerrollen til ein annan rolle etter at han hadde sagt det, og spørsmålet mitt er, til han som nå er blitt gitt denne nye tilliten: Ser han at det er behov for å justere nettopp det første året i tråd med det som var intensjonen, at me skal få eit år som på ein måte er på premissane til barna meir enn på premissane til skulen, og at me sikrar nettopp læring òg gjennom lek det første året?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:48:52]: Nå mener jeg at både barnehagen og skolen skal være på barns premisser. Selvsagt kan man lære også gjennom lek; det gjør man også i barnehagen. Vi ser at de barna som går i barnehage, gjør det bedre også på skolen. Det er viktig at flere barn går i barnehage, og særlig barn med minori-

tetsbakgrunn. Derfor har vi en sterk satsing på det. Vi satser på kompetansebygging også i skolen.

Så mener jeg at det ikke er vår oppgave som politikkere å detaljstyre pedagogikken i skolen. Vi må gi læreren rom til å være lærer. Vi må gi lærerne de redskapene de trenger for å kunne tilpasse opplæringen til barna, til de utfordringene de møter. Det betyr at hvis en lærer mener at barnet kan lære bedre gjennom lek, må det selvsagt legges til rette for det, både for de minste og kanskje også for dem som er litt eldre. Man kan lære mye – også voksne – gjennom å leke.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Marit Knutsdatter Strand.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:50:08]: En god skolestart er avgjørende for å lykkes utover i skoleløpet, og i går la Senterpartiet fram et representantforslag om en gjennomgang av seksårsreformen for bedre å ivareta de yngste elevenes behov. Her er det gjort politiske grep tidligere, som også statsråden i dag må stå til ansvar for.

Etter at det nå er gått 20 år siden Reform 97 ble igangsatt og alderen for skolestart ble senket – vellykket eller ei – trenger vi nå en gjennomgang. Vi opplever at elevenes premisser er lagt til side til fordel for utfasing av barnehagepedagogikk, økt læringstrykk og mindre tid til fri lek. Og, som statsråden sier: De første årene er kritiske.

Mener statsråden at skolen i dag ivaretar behovene til de yngste elevene på en god måte, eller er statsråden enig i at denne utviklingen har gått for langt?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:51:07]: Jeg tror jeg kan svare at jeg ikke ville sagt ja til å bli kunnskaps- og integreringsminister hvis jeg mente at alt var perfekt i skolen, for da hadde jobben vært gjort. Jeg ser at vi lykkes med mye, og det skal vi være glade for. Avisa Nordland skriver i dag at karakterene går opp, flere får læreplass, det er mindre fravær og mindre frafall. Det viser at mye går bra i norsk skole.

Men så er det en realitet at en del barn sliter. Vi vet at for mange går ut av ungdomsskolen uten å kunne lese, skrive og regne. Og svaret på det er mer tidlig innsats. Så når vår blå-grønne regjering skal gjennomføre et løft for tidlig innsats i skolen, er det fordi vi ønsker å investere mer i barna som starter som seksåringer, som har lyst til å lære, men som selvsagt også skal ha en pedagogikk som er tilpasset deres utfordringer.

Presidenten: Mona Fagerås – til oppfølgingsspørsmål.

Mona Fagerås (SV) [10:52:18]: Ved innføringen av seksårsreformen ble det lagt vekt på at seksåringene skulle komme inn i skolen og ta med seg leken fra barnehagen. Det skulle være to pedagoger, barnehagelæ-

rerer i kombinasjon med allmennlæreren, og, som representanten Hareide sa, med det beste fra barnehagen og det beste fra skolen. Likevel er resultatet at vi har fått et mer instrumentalistisk læringssyn, og at dette læringssynet mer og mer har overtatt også for våre yngste unger. En teorirettet og ensrettet skoledag med krav og resultatjag overskygger skolehverdagen også på 1. til 4. trinn.

For SV er det viktig å ivareta hele ungen og sørge for at vi får tilpasset opplæring til alle. Er ministeren enig i at leken og barndommens egenverdi skal ivaretas i skolen, og er dette ivare tatt godt nok i dag? Eller hva tenker ministeren at man i så fall må gjøre?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:53:30]: Jeg har ikke møtt en eneste lærer som ikke er opptatt av å ivareta hele mennesket, snarere tvert imot. Jeg møter så mange stolte og flinke lærere i norsk skole, som er opptatt av at elevene skal ha en trygg og god skolehverdag, at man skal legge til rette for utvikling av hele mennesket, men også at barna skal lære.

Helt fra barna går i barnehagen til de begynner på skolen, vet vi at de har lyst til å lære, men så lærer man på ulik måte: språkutvikling i barnehagen, og i skolen skal de lære å lese, skrive og regne.

Den investeringen vi nå har, både i lærernormen, som en følge av budsjettforliket med Kristelig Folkeparti, og også regjeringens store satsing på tidlig innsats og hele fagfornyelsen som vi nå har startet opp, skal gi læreren mer rom til å være lærer. Det skal også bidra til at elevene lærer mer. Vi går nå i riktig retning, og vi skal bli enda bedre.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Per Espen Stoknes (MDG) [10:54:50]: Jeg har et spørsmål til helseminister Høie.

Helsedirektoratet oppgir at 96 pst. mener at arbeid er viktig for deres psykiske helse. Dette samsvarer veldig godt med internasjonale undersøkelser om livskvalitet. En arbeidsplass kan gi verdighet, følelse av mestring og respekt i andres øyne – og dermed i egne. Alt dette er avgjørende faktorer for livskvalitet, særlig hos dem med psykiske livsvansker.

Men vi ser det motsatte nå. Flere og flere faller utenfor arbeidslivet på grunn av psykiske lidelser. Perspektivmeldingen viser at for mer enn halvparten av personene under 40 år som fikk innvilget uføretrygd i 2014, var årsaken psykiske lidelser. Statens arbeidsmiljøinstitutt har på sin side vist at lange arbeidsdager og skiftarbeid har negativ effekt på psykisk helse, og begynner man først å falle utenfor arbeidslivet, kan ofte psykiske lidelser også bli verre – altså en ond sirkel.

Så mitt spørsmål til helseministeren er: Vil helseministeren ta initiativ til å vurdere kortere arbeidstid som et virkemiddel for å redusere psykiske lidelser i befolkningen?

Statsråd Bent Høie [10:56:04]: Den første delen av spørsmålet er jeg hundre prosent enig i – arbeid er i all hovedsak helsebringende, og det at folk deltar i arbeidslivet, får mulighet til å bidra i samfunnet, det at samfunnet sender signal til alle sammen om at vi har bruk for dem, skaper god helse. Det er noe av bakgrunnen for at den blå-grønne regjeringen i sin nye plattform har sagt at staten skal gå foran i en integreringsdugnad, der folk med hull i CV-en, kanskje som følge av en psykisk helseutfordring eller rusavhengighet, blir prioritert og får mulighet til å komme i arbeid. Staten skal gå foran.

Det er også sånn at vi i helsetjenesten nå legger sterke og sterkere føringer på at arbeid skal ses som en del av behandlingen. Vi har f.eks. i min hjemby, Stavanger, innenfor psykisk helse noe som en kaller JobbResept, som gjør at en allerede når en er under behandling for psykiske helseutfordringer, som en del av behandlingen, kommer i arbeid. Det gir veldig fine resultater.

Når det gjelder selve spørsmålet, er det en annen statsråds ansvarsområde, men jeg kan bare si at jeg har liten tro på at svaret på at flere skal komme i arbeid i Norge, er at vi skal dele de arbeidsoppgavene vi har, på enda flere. Jeg tror at svaret på det er å skape flere lønnsomme arbeidsplasser i Norge, og ikke minst bidra til at flere får mulighet til å prøve seg i arbeid.

Så er det noen arbeidsoppgaver som i sin natur er skiftarbeid. Noen må jobbe netter og helger i sykehusene våre, i eldreomsorgen, og det er viktig at det skjer innenfor rammer som er trygge, selv om vi har dokumentasjon på at det også kan gi helseutfordringer for enkelte.

Per Espen Stoknes (MDG) [10:58:01]: I dag er regelverket slik at man har rett til redusert arbeidstid kun dersom man har en helsemessig, sosial eller velferdsmessig begrunnelse eller er over 62 år. Det betyr at de som opplever at arbeidspresset er for stort, må bli syke og havne på sykelønn og sykelønnsordninger eller falle helt utenfor før de har krav på redusert arbeidstid. Konsekvensen er at de må jobbe så mye at de blir utslitt og havner utenfor arbeidslivet på permanent basis før de eventuelt kan få endringer. Spørsmålet er igjen: I stedet for å holde næring og finans adskilt fra helse, vil statsråden vurdere om det er mulig å gi rett til redusert arbeidstid for flere grupper enn i dag, eventuelt for alle som ønsker det?

Statsråd Bent Høie [10:58:51]: Nå er representanten langt inne på en annen statsråds ansvarsområde, nemlig arbeidsministerens, så jeg tror jeg avstår fra å svare

på det. Det jeg kan si, er at å delta i arbeidslivet, det å oppleve at samfunnet har behov for en, er noe som er helsebringende, helt uavhengig av alder. Jeg er veldig glad for å se at flere nå står lenger i arbeid, for jeg tror det bidrar til bedre helse i alderdommen.

Per Espen Stoknes (MDG) [10:59:29]: Det har lenge vært snakket om å dreie fokus mot forebyggende helsearbeid, ikke kun reparerende behandling. Da må man også refokusere helsepolitikken i retning av mer helhetlig helse. Det er f.eks. dokumentert stor effekt av subjektiv livskvalitet på fysisk helse. Enkelt sagt: Har man det bedre, blir man også mindre syk. Men vi har fortsatt mangelfulle data og kunnskap om viktige grupper. Med bedre kunnskap kunne vi prioritert bedre, ikke bare når det gjelder kroner, men også når det gjelder det som gir dokumentert bedre liv og bedre helse. I dag er det f.eks. veldig uklart om det er SSB eller Folkehelseinstituttet som skal koordinere dette ansvaret. Vil statsråden avklare om det er Folkehelseinstituttet eller SSB som er den best egnede etaten til koordineringen av et slikt livskvalitetsmålesystem, og arbeide for at det blir tilstrekkelige ressurser til et slikt avgjørende viktig tema?

Statsråd Bent Høie [11:00:23]: SSB har jo et overordnet ansvar for statistikk i Norge, på tvers av sektorer. Folkehelseinstituttet har under denne regjeringen fått en tydeligere og mer rendyrket rolle i å levere kunnskapsgrunnlag for beslutninger innen helse. Det er et oppdrag som jeg opplever at de leverer godt på, bl.a. gjennom å levere gode folkehelseoversikter for den enkelte kommune. Nå kan den enkelte kommunestyre-representant eller den enkelte rådmann gå inn og lese sin folkehelseprofil og lage en lokal folkehelsepolitikk med utgangspunkt i det. Det synes jeg er veldig positivt, og jeg er helt overbevist om at min nye kollega i regjeringen, Åse Michaelsen, som har ansvar for folkehelsepolitikken, vil følge dette veldig godt opp og jobbe videre med det i forbindelse med den nye stortingsmeldingen om folkehelsepolitikken som skal legges fram.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [11:01:46]: Regjeringen mener at vi må omstille oss, og at vi må øke produktiviteten. Men regjeringens politikk for arbeidslivet tar oss i motsatt retning, spesielt i enkelte bransjer. SSB meldte tidligere i år at produktiviteten i bygg- og anleggsvirksomheten har falt med 10 pst. siden årtusenskiftet. SSB trekker fram bl.a. økende arbeidsinnvandring som en årsak til fallende produktivitet. Fagbevegelsen peker på innleie som også en viktig årsak til fallende produktivitet, at opparbeidet kunnskap svekkes, at arbeidsgivere ikke

sender midlertidig ansatte eller innleide på kurs, og at ingen bemanningsbedrifter driver fagopplæring med lærlinger. Dette i sum fremmer kortsiktighet og dårlig planlegging.

Siv Jensen deltok denne uka på et såkalt toppmøte om kampen mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Etter møtet ble det sagt at «situasjonen innen bygg og anlegg i Oslo-området (...) uroer både regjeringen og partene i arbeidslivet». Men så går altså regjeringspartiene – Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre – imot det som nå ligger til behandling i Stortinget, nemlig forslag fra Rødt og andre partier i opposisjonen om å innføre tiltak mot innleie og bemanningsbyråer, som kan løse problemet med nettopp fallende produktivitet.

Vi vil bygge videre på noe av det viktigste med den norske modellen, nemlig høykompetente, fast ansatte arbeidere. Innser finansministeren at bemanningsbransjen og regjeringens politikk bidrar til fallende produktivitet innenfor bygg- og anleggssektoren?

Statsråd Siv Jensen [11:03:44]: Jeg tror jeg må begynne med å si at spørsmålet fra Moxnes burde ha vært rettet til arbeidsministeren som ansvarlig statsråd for de spørsmålene. Derfor tror jeg at jeg skal prøve å tilnærme meg svaret på et litt mer generelt grunnlag, og si at det toppmøtet vi hadde tidligere denne uken om arbeidslivskriminalitet, var et veldig godt møte – med partene i arbeidslivet, med Arbeidstilsynet, med politiet, skattemyndighetene og andre aktører, som redegjorde for det tverrfaglige samarbeidet som pågår nettopp for å bekjempe kriminalitet i arbeidslivet.

Det som er positivt, er at utviklingen går i riktig retning. Nettopp fordi vi har opprettet disse sju sentrene rundt omkring i landet, og nettopp fordi vi nå har et tverretatlig samarbeid, ser vi at resultatene begynner å komme, men vi er på ingen måte i mål. Det er fortsatt store mørketall, det er fortsatt hendelser som burde avdekkes, og da handler det om å jobbe videre med ulike typer virkemidler – verktøy i verktøykassen, om jeg kan si det sånn – for å få til det.

Og så er det riktig, som representanten Moxnes sier, at produktiviteten i bygg- og anleggsbransjen er lavere enn den burde være. Men jeg vil uansett henstille til at spørsmålet rettes til ansvarlig statsråd.

Bjørnar Moxnes (R) [11:05:07]: Sosial dumping vokser med eksplosiv kraft i arbeidslivet. Det truer produktiviteten. Omfanget bare øker, og det sprer seg til stadig flere bransjer. Å si at det går i riktig retning, som statsråd Jensen sier, er med respekt å melde en slags drøm fra Disneyland. Realiteten er det omvendte, som vi nå ser.

Produktivitet bør ligge på finansministerens bord. Det er et avgjørende spørsmål for hele samfunnsøkonomi-

mien vår. Og jeg lurer på om finansministeren kan gi et svar på om hun ikke ser at f.eks. det å stenge bemanningsbransjen ute fra byggeplassene i Oslofjord-området – som vi foreslår i Stortinget nå, for å sikre fast ansatte og sikre produktiviteten i byggenæringen – er et tiltak som nettopp er nødvendig for å bekjempe synkende produktivitet, som jeg håper at også Siv Jensen bryr seg om.

Statsråd Siv Jensen [11:06:08]: Det er helt riktig at jeg er opptatt av å få produktivitetsveksten i Norge til et høyere nivå enn det har vært. Veksten i produktiviteten har vært fallende gjennom veldig mange år. Det er ulike grunner til det. Det var en av grunnene til at noe av det første denne regjeringen gjorde, var å sette ned en produktivitetskommissjon for både å gi oss svar på hvorfor Norge – som veldig mange andre land – ser en fallende veksttakt i produktiviteten, og dernest å komme med en del forslag til hvordan vi kan øke vår egen produktivitet. Det handler om mange ting. Det handler om å løse samfunnsoppgaver på en smartere måte enn vi tidligere har gjort. Derfor har regjeringen f.eks. etablert selskapet Nye Veier AS, som utfordrer metodikken i veibyggingen i samfunnet, og som har vist seg å være et veldig godt virkemiddel, fordi det gjør at vi får mer vei for pengene, for å si det veldig enkelt. Derfor har vi også gjennomført en lang rekke reformer nettopp for å effektivisere pengebruken.

Jeg er veldig glad hvis representanten Moxnes nå plutselig er blitt veldig opptatt av dette og kan være med på å støtte viktige reformer fremover for denne regjeringen, (presidenten klubber) som handler om å bruke pengene smartere.

Presidenten: Da er tiden ute.

Bjørnar Moxnes (R) [11:07:17]: Den uregulerte arbeidsinnvandringen i EØS-området legger et stort press på produktivitet og på arbeidsforhold i mange bransjer. Forskningen viser at bransjer med stor arbeidsinnvandring og mye innleie opplever arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, deriblant byggebransjen. Under Siv Jensen har Fremskrittspartiet blitt stadig større i kjeften mot EØS, men i praksis skjer det veldig lite. Grensene stenges – det er sant – mot folk på flukt, men det er altså fri flyt for arbeidslivsmafiaen over Svinesund. Regjeringen hegner om den uregulerte arbeidsinnvandringen, som legger press på den norske modellen.

Rødt vil ha en ordinær handelsavtale med EU heller enn husmannsavtalen EØS. Ser finansministeren at uregulert flyt av arbeidskraft og kapital truer den norske modellen med sterke fagforeninger og høykompetente, fast ansatte?

Presidenten: «Å ha det i kjeften» er ikke et parlamentarisk uttrykk.

Statsråd Siv Jensen [11:08:21]: Jeg skal uansett svare på spørsmålet, selv om også dette spørsmålet tilfaller en annen statsråd.

Så vidt jeg vet, har arbeidsinnvandringen til Norge fra EØS-området gått ned, bl.a. som følge av oljeprisfallet. Mange arbeidsinnvandrere i Norge dro hjem som en konsekvens av at det ble vanskeligere tider i arbeidsmarkedet. Hvordan den utviklingen kommer til å bli fremover, skal ikke jeg spå om. Men når det hevdes at vi har en helt uregulert situasjon på arbeidsmarkedet, er jeg ikke enig i det. Vi har et godt organisert arbeidsliv, men vi har noen utfordringer som vi er opptatt av å drøfte med partene i arbeidslivet, opptatt av å finne gode svar på, bl.a. gjennom det gode forumet vi har med partene for å diskutere hvordan vi kan få enda bedre verktøy for å bekjempe arbeidslivskriminalitet.

Og det er helt riktig at det foregår organisert kriminell aktivitet på tvers av bransjer, på tvers av landegrensene. Da er det også sånn at vi i tillegg til (presidenten klubber) å lete etter egne verktøy må jobbe internasjonalt for å finne løsninger.

Presidenten: Da er tiden ute.

Det blir oppfølgingsspørsmål – Arild Grande.

Arild Grande (A) [11:09:35]: Høy organisasjonsgrad er et konkurransefortrinn for Norge som sikrer høy produktivitet, innovasjon og stor omstillingsevne. Vi har mange eksempler på norske virksomheter som er i verdensklasse fordi de har stabile, høyt kompetente ansatte og et godt samarbeid mellom ledelse og tillitsvalgte. Derfor er det bekymringsfullt at organisasjonsgraden svekkes og nå er under 50 pst. i Norge. Den utviklingen forsterkes gjennom at regjeringen svekker organisasjonsgraden ved å gjøre det dyrere å være organisert, svekker partssamarbeidet i arbeidslivet med manglende dialog og virker totalt uinteressert i å gjøre noe med den økende bruken av innleie, noe som svekker det organiserte arbeidslivet, rekruttering av fagarbeidere, kompetansen i næringene og produktiviteten i samfunnet.

Hvordan ser finansministeren for seg at denne utviklingen vil påvirke samfunnsøkonomien?

Statsråd Siv Jensen [11:10:34]: Igjen er spørsmålet litt på siden av det jeg har konstitusjonelt ansvar for, men det jeg kan si, er at denne regjeringen har jo ikke lagt til rette for å gjøre det dyrere å være organisert. Vi har videreført fagforeningsfradraget hvert eneste år og har også sagt i den nye regjeringsplattformen at det har vi til hensikt å fortsette med.

Så er jeg enig i at det er grunn til å se nærmere på hvorfor organisasjonsgraden i Norge går ned. Det er selvfølgelig partene opptatt av, og regjeringen har gitt uttrykk for at vi i samarbeid med partene gjerne vil se på hva vi kan gjøre for å legge til rette for å styrke organisasjonsgraden, men det handler også om å sikre at de som av ulike årsaker velger ikke å være organisert, også har gode, ordnede betingelser på arbeidsplassen sin.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Martin Henriksen (A) [11:11:36]: Mitt spørsmål er til kunnskapsministeren.

Innføring av bemanningsnorm er viktig for å sikre kvalitet for alle barn i barnehagen. Lek, læring, utfordringer, omsorg og et trygt fang å sitte på når det trengs, forutsetter nok kvalifiserte voksne. Derfor har Arbeiderpartiet i mange år ønsket å få på plass en bemanningsnorm. Det som skjer nå, er at regjeringas innføring av bemanningsnormen, som burde være en udelt positiv sak, skaper usikkerhet. Kommunene må oppfylle normen innen august, men mangler ennå konkrete svar fra regjeringa. Både KS og lokale folkevalgte, som statsrådens partifelle i Kristiansand, ordfører Harald Furre, mener regjeringa underfinansierer bemanningsnormen og er særlig bekymret for de private barnehagene.

Den mest alvorlige bekymringen er at i en undersøkelse fra Private Barnehagers Landsforbund sa nylig én av fire små barnehager at innføringen av bemanningsnorm og pedagognorm kan bety at de må legge ned. Hele 44 pst. av de små barnehagene svarer at de er usikre på om de vil klare å drive videre. Regjeringas svar har vært at de mener bemanningsnormen er finansiert fordi den er oppfylt i gjennomsnitt. Administrerende direktør i PBL uttalte på sin side for to uker siden at

«konsekvensen av det som skjer nå, er at staten skviser de små og enkeltstående, som deretter blir kjøpt opp. Så hvis politikerne ønsker å ivareta mangfoldet i eierskap, må de se nærmere på dette».

Arbeiderpartiet er sterkt tilhenger av bemanningsnorm, men vi er opptatt av en norm som fungerer, som gjør barnehagene bedre, og som ikke svekker de små og ideelle barnehagene. Deler statsråden de små, private barnehagenes bekymring når de sier at regjeringas utforming og gjennomføring av bemanningsnormen kan bety at 25 pst. av dem må legge ned, og hva vil statsråden i så fall gjøre med det?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:13:42]: Jeg håper at Arbeiderpartiet også er enig i både at vi skal ha en bemanningsnorm for å sørge for at det er et tilstrekkelig antall voksne i barnehagen, og at vi skal ha en pedagognorm som sikrer at vi har et tilstrekkelig antall pedagogisk ut-

dannede. Det er viktig for at vi skal ha trygge, gode barnehager, hvor barna trives, hvor barna kan leke, men også sikre god språkutvikling hos barna våre. Vi vet at barnehage er viktig for barna.

Så er det riktig at de private barnehagene har vært bekymret for om denne normen vil kunne være kritisk for de aller minste barnehagene. Det vi har gjort, er at vi har sikret både en overgangsordning i finansieringsforskriften, som sikrer at de private barnehagene får kompensert økte utgifter som følge av styrket pedagognorm, og en dispensasjonsmulighet, slik at det hvis det er kritisk for barnehagens videre drift, er mulig for kommunen å gi dispensasjon fra normen. Det er to viktige grep som er tatt, gjennom både finansiering og en dispensasjonsmulighet.

Jeg skal ha et møte med de private barnehagene snarlig hvor vi skal ha dialog om dette, og vi kommer selvsagt til å følge også denne utviklingen videre fremover, for det er viktig at vi har et mangfold i barnehagetilbudet. Det er viktig at vi nå får både pedagognormen og bemanningsnormen på plass for å sikre god kompetanse og et tilstrekkelig antall voksne. Det er viktig at barna trives i barnehagen, og at barna får mulighet til å utvikle seg i barnehagen.

Martin Henriksen (A) [11:15:34]: Mange, inkludert meg, vil nok si at det er bedre å ha en skikkelig utredet og skikkelig innført norm som gjør at man slipper dispensasjoner, unntak og nærmest en halv norm innført. Den bekymringen som KS, PBL og andre har, mener jeg er et veldig sterkt signal som taler for at regjeringa må gå i dialog med sektoren. Dersom regjeringa og kunnskapsministeren ikke ønsker å gjøre noe med finansieringen av midlene, er et av grepene kunnskapsministeren kan ta, å lytte til bl.a. PBLs ønske om en gjennomgang av finansieringssystemet, for det er også utfordringer med dagens finansieringsmodell. Private barnehager får sitt tilskudd basert på to år gamle tall. De får i utgangspunktet penger om to år, men skal oppfylle normen fra august. Arbeiderpartiet mener at dette kravet aktualiseres gjennom innføringen av en pedagognorm.

Når statsråden blir konfrontert med tall på at én av fire private barnehager sier de kan måtte legge ned, vil statsråden avvise eller være åpen for å foreta en slik gjennomgang av finansieringssystemet, for å sikre de små og ideelle?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:16:41]: Nå vet jeg ikke om representanten fulgte med på svaret mitt, men hvis representanten Henriksen hadde gjort det, ville han hørt at jeg nettopp sa at det er opprettet en overgangsordning i finansieringsforskriften som sikrer at de pri-

vate barnehagene får kompensert økte utgifter som følge av normen. Med andre ord: Dette har vi gjort.

Det er en litt underlig posisjon Arbeiderpartiet har plassert seg i, som et rent kommentatorparti, hvor man angriper de private barnehagene i én debatt, og nå forsøker man å fremstå som de private barnehagenes viktigste venn. I én debatt ønsker man skjerpede normer, og nå virker det som om Arbeiderpartiet ønsker at vi skal utsette innføringen av normen.

Vi gjennomfører fordi det er viktig for barna i barnehagen at de har et tilstrekkelig antall voksne, at det er et tilstrekkelig antall pedagoger. Det er viktig for at barnehagen skal være trygg, men også for at barna skal få mulighet til å utvikle seg i barnehagen.

Martin Henriksen (A) [11:17:43]: Jeg takker for svaret, men det var ikke det jeg spurte om. Jeg spurte ikke om overgangsordninger. Jeg spurte om bl.a. PBLs ønske om å gjennomgå finansieringsordningen som sørger for at man bl.a. ivaretar de små og ideelle barnehagene. Den 13. november i 2017 sendte PBL en henvendelse til statsråden. I dag har PBL sendt brev til hele utdanningskomiteen der de kritiserer at statsråden og regjeringa ennå ikke har svart på det brevet. Noe av grunnen til bekymringen både fra PBL og fra mange kommuner, inkludert statsrådens egen partifelle, ordføreren i Kristiansand, som mener normen er underfinansiert, er jo at den ikke er skikkelig utredet eller innført. Arbeiderpartiet foreslo for tre år siden bl.a. at regjeringa burde legge fram en plan for denne innføringen, slik at den var godt forberedt. Det stemte regjeringspartiene ned. Denne saken viser at det er viktig å være godt forberedt, bl.a. sånn at kommuner og private barnehageeiere er forberedt på det som kommer.

Jeg har lyst til å gjenta spørsmålet om hvorvidt statsråden er åpen for å foreta en gjennomgang av finansieringssystemet.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:18:47]: Man skal alltid være åpen for å se på finansieringssystemet, men hadde det vært opp til Arbeiderpartiet, hadde man vel strammet inn for de private barnehagene. Jeg merker meg jo at representanten Henriksen konsekvent snakker om de små, ideelle barnehagene. De små, ideelle barnehagene er veldig fine og en viktig del av mangfoldet, men jeg tør minne om at halvparten av barna går i private barnehager. Representanten snakker konsekvent ikke om de private, og det skyldes kanskje at Arbeiderpartiet ønsker å stramme inn overfor de private barnehagene.

Både barnehagebemanningsnormen og -pedagognormen har vært varslet i lang tid. Det er god tid for kommunene og for barnehageeierne til å forberede seg på denne reformen, men igjen ser vi at Arbeiderpartiet

setter seg i kommentatorstolen. Man liker å kritisere, men har få egne alternativer.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Nina Sandberg.

Nina Sandberg (A) [11:19:45]: I BT i går kom Toril Kalsås, pedagogisk leder i en privat barnehage, med en tydelig beskjed: Den varslede bemanningsnormen er for lav.

I høringsnotatet, som er den eneste beskrivelsen av normen vi har fått fra regjeringen, sier departementet:

«I og med at beregningen av bemanningsnormen skal ta utgangspunkt i antall årsverk per barn, og barnehagens åpningstid vanligvis er noe lenger enn en arbeidsdag, vil ikke kravet til grunnbemanning nødvendigvis være oppfylt hele barnehagedagen.»

Regjeringens norm tar ikke høyde for åpningstider, pauser, matlaging, planlegging eller sykdom.

Mener statsråden at en bemanningsnorm skal sørge for at barnehagebarna opplever at de er tre små eller seks store barn per voksen gjennom barnehagedagen, eller skal disse normtallene bare oppfylles som en teoretisk skrivebordsøvelse i regnskap og rapportering?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:20:36]: Jeg har ikke møtt noen barnehageeiere – enten de er private eller kommunale – som ser på antall ansatte i barnehagen som bare et tall i et regnskap og i et rapporteringssystem. Barnehageeiere, enten de er kommunale, private eller ideelle, er opptatt av at man skal ha gode, trygge barnehager, og det har vi i Norge. Faktisk er foreldrene kjempefornøyd med barnehagene. Det skal vi være stolt av, det skal vi være glad for, og så skal vi strekke oss ytterligere.

Jeg fikk i det første spørsmålet fra Arbeiderpartiet inntrykk av at man mente det var for streng bemanningsnorm, mens nå vises det til at noen mener at bemanningsnormen er for svak. Vel, bemanningsnormen bidrar til at vi får et «gulv» – det gjør at ingen skal ha færre. Men det er selvsagt mulig for barnehageeiere, enten de er private eller kommunale, å sørge for at man har en strengere norm enn det det legges opp til, hvis man mener at det er nødvendig for å skape en god og trygg barnehage.

Presidenten: Hans Fredrik Grøvan – til oppfølgingsspørsmål.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:21:48]: Rundt 40 000 ettåringer begynner i barnehage hvert år. En forskningsoversikt fra Høgskolen i Oslo og Akershus analyserte norsk og internasjonal forskning. Denne viste at noen av de aller viktigste faktorene for at barn under tre år får et godt barnehagetilbud, er de ansattes

sensitivitet og evne til å inngå i viktige, gode relasjoner med barn. Nok voksne til å se hvert enkelt barn er dermed helt avgjørende for kvaliteten i tilbudet og ivaretagelsen av spesielt de aller yngste.

I tillegg: Barnehagelærerne har en treårig utdanning med vektlegging på bl.a. relasjonskompetanse og er dermed den yrkesgruppen i Norge som er spesialisert for å jobbe med små barn i grupper, slik vi har det i barnehagene. Mange nok barnehagelærere er derfor viktig for at de minste barna skal ha et godt barnehagetilbud.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at de aller yngste barna har nok voksne og barnehagelærere, som kan se dem?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:22:58]: Jeg takker for spørsmålet, og jeg er enig i at vi skal ha god bemanning, slik at det er nok voksne i barnehagen. Vi skal sørge for at det er et tilstrekkelig antall pedagoger, og det får vi nå med den nye pedagognormen. Da vil det være en pedagog per syv barn under tre år. Vi har også gjennom budsjettforliket med Kristelig Folkeparti bidratt til at rammetilskuddet til kommunene er økt med 424 mill. kr for å finansiere økte kostnader som følge av den skjerpede pedagognormen. Nå får vi det på plass. Jeg er glad for at den blå-grønne regjeringen sikrer dette sammen med Kristelig Folkeparti – at vi både øker grunnbemanningen og sørger for at det blir flere pedagoger.

I morgen skal Stortinget behandle et viktig forslag om skjerpede språkkrav, for det er også viktig at det snakkes norsk i barnehagene. Vi skal også bidra til å øke kompetansen i barnehagen, slik at det er gode, trygge barnehager for barna våre.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Willfred Nordlund (Sp) [11:24:16]: Mitt spørsmål går til kunnskaps- og integreringsministeren.

På IMDis hjemmesider opplyser de at det er Nasjonalt utvalg for bosetting som har ansvaret for å inngå avtale med kommunene om bosetting av flyktninger. For anmodninger for 2018 blir det tatt hensyn til tre faktorer: innbyggertall, sysselsettingsnivå og resultater av introduksjonsprogrammet over tid. Det heter at det i hovedsak er kommuner med minst 5 000 innbyggere som er anmodet.

Dette er i strid med Stortingets vilje. Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2018 sa nemlig et flertall i kommunal- og forvaltningskomiteen, som besto av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, at størrelsen på kommunene ikke skal være avgjørende for om kommunene skal få lov til å ta imot flyktninger eller ikke. Det betyr at små kommuner også skal kunne få bosette flyktninger. Fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV ble det fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at forespørsel til kommunene om bosetting av flyktninger ikke skal baseres på utvelgelse av kommuner etter størrelse, men etter resultater når det gjelder integrering i samfunnsliv.»

Det dreier seg altså om hvordan det går – i arbeid, kultur, skole osv. I forgårs var det et oppslag i Aftenposten om Fafo-rapporten som bl.a. viste til at somaliere har store problemer med å komme seg inn i arbeidslivet, i lønnet arbeid, etter å ha gjennomgått introduksjonsprogrammet.

Hva er egentlig grunnen til at Stortingets uttrykte vilje om at også mindre kommuner skal tas hensyn til i utvelgelsen av hvem som skal ta imot flyktninger, ikke er fulgt opp av departementet og IMDi?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:26:05]: Jeg takker for spørsmålet.

Det første som er viktig å merke seg, er at regjeringen har fått kontroll på innvandringen. Det betyr at antallet som nå skal bosettes, har gått kraftig ned. I 2017 var det 11 000 som ble bosatt. I år er det 5 000 som skal bosettes. Det betyr at det er langt færre som skal bosettes i norske kommuner. Kommunene har gjort en veldig god innsats etter flyktningkrisen vi hadde, men nå er det altså langt færre.

Så er det riktig at KS, som er kommunenes organisasjon, og myndighetene, ved IMDi, for inneværende år har lagt til grunn at man skal legge vekt på sysselsettingsgrad, resultater fra introduksjonsprogrammet og kommunestørrelse. Grunnen til at man også legger vekt på kommunestørrelse, har sammenheng med at kommunestørrelse også sier noe om hvilke kompetansemiljø man har for å kunne sikre at flyktningene lærer norsk og kommer raskere ut i arbeid. Men det er ikke et absolutt krav om 5 000. Hvis vi ser på en kommune som Vinje, så er de i år anmodet om å bosette ti personer. Det betyr at også i år hensyntar man andre forhold enn bare størrelse, slik Stortinget også har gitt uttrykk for.

Så vil regjeringen følge opp Stortingets vedtak for 2019, slik at man da ikke legger vekt på størrelse, men at det er resultatene fra introduksjonsprogram og sysselsetting som vil være viktige måleparametere for hvem som skal bosette i årene som kommer.

Willfred Nordlund (Sp) [11:28:00]: Jeg takker for svaret. Jeg er glad for at statsråden nevner Vinje, for Vinje kommune har jo fått en pris for sitt arbeid med bosetting og har mange flyktninger som kan vise til svært gode resultater når det kommer til å være i arbeid. De har altså lykkes med sin integrering i mye større grad enn svært mange andre. Tall fra SSB som blir gjengitt i Nationen 24. februar, viser at 70,7 pst. av de innvandrere

ne som har bodd i Vinje i fem til ni år, er i jobb. Tilsvarende tall for f.eks. Skien er 56,9 og for Porsgrunn 61,6.

Dette viser at små kommuner også kan gjøre integreringsjobben, og jeg er glad for at statsråden sier at man skal legge vekt på andre kriterier. Men da må jeg spørre statsråden: Hva er grunnen til at departementet og statsråden ikke har fulgt opp Stortingets vilje for 2018, nemlig at innbyggertall ikke skal være avgjørende for bosettingen?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:29:00]: Regjeringen har fulgt opp dette. Nå er det slik at det er KS og IMDi som fastsetter kriteriene. Da har man lagt vekt på sysselsetting, på resultatene fra introduksjonsprogrammet og på kommunestørrelse, men eksempelet Vinje viser at størrelse ikke har vært avgjørende.

Men så er det et mye viktigere spørsmål, og det er hvordan vi skal lykkes med integreringen fremover. Vi har bestilt en rekke rapporter, som viser at det er store forskjeller mellom kommunene i hvilke resultater man oppnår i integreringsarbeidet. Jeg mener det er helt avgjørende at de som kommer til Norge og skal bli en del av det norske samfunnet, bli en del av store og små fellesskap, lærer norsk og kommer raskere ut i arbeid. Det er viktig for at vi skal kunne ta vare på et bærekraftig velferdssamfunn, å sørge for at flere kommer raskere ut i arbeid, og der er det for store forskjeller mellom kommunene. Derfor skal regjeringen reformere introduksjonsprogrammet, og derfor skal vi gjennomføre et integreringsløft.

Presidenten: Vi går til siste hovedspørsmål.

Ingrid Heggø (A) [11:30:28]: Spørsmålet mitt går til finansministeren. Temaet er profitt i velferda, og at skatte kroner skal gå til å gjø innbyggjarane best mogleg velferdstilbod.

I fjor vedtok Stortinget at det skal setjast ned eit offentleg utval som skal kartleggja pengestraumane i kommersielle selskap som opererer innanfor offentleg finansierte velferdstenester, som f.eks. innanfor private barnevernsinstitusjonar og private barnehagar. Utvalet skulle føreslå løysingar som kan sørgja for at offentlege midlar i størst mogleg grad går til produksjon av faktisk velferd, og korleis ein kan hindra uønskt skattetilpassing i selskap som i all hovudsak er finansierte av offentlege midlar.

Då Stortinget debatterte regjeringserklæringa, spurde Rigmor Aasrud frå Arbeidarpartiet statsråden om korleis dette arbeidet gjekk. Statsråden svarte:

«Først og fremst ved å la utvalget få gjøre jobben sin. Og med utgangspunkt i det vil jo regjeringen komme tilbake til Stortinget.»

Ut frå svaret var utvalet nedsett og i gang med arbeidet. Eg har prøvd, men finn ikkje noko om nedsetjing av dette utvalet, eller kven som er medlemmer. Difor spør eg statsråden: Når vart utvalet nedsett, kven er medlemmer, og kor langt har dei kome i arbeidet?

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Siv Jensen [11:31:59]: Det er riktig at jeg svarte det under debatten om regjeringsplattformen, men det er basert på at vi skal sette ned dette utvalget. Utvalget må få gjøre jobben sin, og så får vi komme tilbake til Stortinget med det.

Men la meg bare svare følgende på spørsmålet: Jeg er enig i at det er viktig å se på hvordan vi kan få bukt med uønsket skattetilpasning innenfor det området som representanten nå spør om, men også på generelt grunnlag. Derfor jobber vi systematisk også internasjonalt for å få på plass gode avtaler på tvers av landegrensene, som gjør at færre bedrifter, færre selskaper, kan unndra seg beskatning i de landene de rettmessig bør skatte til.

Ingrid Heggø (A) [11:32:46]: Dette var eit oppsiktsvekkjande svar. Statsråden svarte faktisk – og bekrefta at ho svarte – som om utvalet alt var nedsett, og at utvalet måtte få arbeidsro. Og så er det ikkje nedsett enno. Det er sterkt kritikkverdigg. Det viser berre at det ikkje er så veldig viktig for regjeringspartia å få på plass ei slik kartlegging, og at regjeringspartia ikkje er opptekne av kva mine og dine skattepengar eigentleg går til. Det stemmer for så vidt veldig godt òg med det faktum at vi ikkje finn igjen spor av dette i regjeringa si politiske plattform heller. Så eg spør på nytt: Når har statsråden tenkt å handla? Når vart utvalet nedsett? Og når kan Stortinget venta ei attendemelding?

Statsråd Siv Jensen [11:33:46]: Det Arbeiderpartiet ville at jeg skulle gjøre, var å forskuttere utfallet av en slik gjennomgang, og det er det umulig for meg å gjøre, all den tid gjennomgangen ikke er gjennomført ennå.

Som jeg sa i mitt forrige svar: Regjeringen er opptatt av å hindre uønsket skattetilpasning, og vi har iverksatt en lang rekke tiltak. Uansett hvor hardt representanten rister på hodet, har altså denne regjeringen gjort det. Vi har inngått mange gode internasjonale avtaler, som bidrar til å bekjempe uønsket skattetilpasning i mange land.

Det er klart vi er opptatt av hva skattepengene våre går til – ikke bare hva de går til, men at vi får mest mulig igjen for de skattekrone vi krever inn fra innbyggerne. Det er en problemstilling som jeg håper Arbeiderpartiet også blir mer opptatt av i tiden som kommer, all den tid vi nå kommer inn i en mer normalsituasjon og får strammere budsjetter. Da handler det om at vi må hus-

holdere bedre med skattebetalernes penger, få bedre resultater igjen, og da håper jeg at Arbeiderpartiet også fremover – eller kanskje særlig fremover – blir mer opptatt av å være med på reformer som effektiviserer pengebruken i dette landet.

Presidenten: Da er den muntlige spørretimen over.

Sak nr. 2 [11:34:55]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

De foreslåtte endringene i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Anette Trettebergstuen til statsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 14, fra representanten Trygve Slagsvold Vedum til forsvarsministeren, vil bli besvart av helseministeren på vegne av forsvarsministeren, som er bortreist. Spørsmålet flyttes og besvares etter spørsmål 7, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 15, fra representanten Lars Haltbrekken til olje- og energiministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av olje- og energiministeren, som er bortreist. Spørsmålet flyttes og besvares etter spørsmål 6, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 16, fra representanten Arne Nævra til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av landbruks- og matministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 1

Anniken Huitfeldt (A) [11:35:25]: «USAs president uttalte på pressekonferansen etter møtet med statsministeren 10. januar om Norge og NATOs toprosentmål: «I believe Norway will get there quite soon». Samtidig har regjeringen innrømmet at Norge slettes ikke beveger seg i retning av NATOs toprosentmål, men at forsvarsbudsjettets BNP-andel tvert imot vil synke de neste årene.

Hva var egentlig budskapet fra den norske regjeringen til USAs regjering under samtalene i Washington om Norges etterlevelse av våre NATO-forpliktelser?»

Statsminister Erna Solberg [11:36:23]: USA er vår nærmeste allierte. Vi har et tett og godt samarbeid, og det var nyttig å møte president Trump den 10. januar. Vi drøftet en rekke saker, bl.a. forsvars- og sikkerhets-

politisk samarbeid, utviklingen i Russland, situasjonen i Afghanistan og spørsmål knyttet til handel og klima.

I min samtale med Trump understreket jeg at regjeringen har økt forsvarsbudsjettene hvert år etter 2013 og vil fortsette å gjøre det i tråd med opptrappingen som ligger i langtidsplanen. La meg understreke at den reelle økningen i forsvarsbudsjettet under denne regjeringen har vært på om lag 24 pst. Det er en betydelig økning. Både budsjettene og investeringsandelen ligger an til å øke også de neste årene.

Norges betydelige investeringer i moderne kapasiteter var også et sentralt tema i samtalen. Jeg trakk særlig frem våre innkjøp av F-35, maritime patruljefly og ubåter. Disse vil ha stor betydning, ikke bare for vårt nasjonale forsvar, men også for NATOs kollektive sikkerhet, noe president Trump verdsatte. I møtet med Trump fremholdt jeg at Norge er det landet i NATO som bruker nest mest på forsvar per innbygger etter USA.

Diskusjonen om alliert byrdefordeling har høy prioritet i NATO. Europeiske allierte må investere mer i europeisk og transatlantisk sikkerhet. Målsettingen om å bevege seg i retning av å bruke minimum 2 pst. av BNP på forsvarsformål ligger fast.

Når det gjelder perioden frem mot 2020, og videre frem mot 2024, er prognosene beheftet med betydelig usikkerhet, og de avhenger av en rekke forhold, ikke minst premissene for og prioriteringene i neste langtidsplan. I møtet med Trump var jeg klar på at Norge i dag bruker nesten 1,6 pst av brutto nasjonalprodukt på forsvarsformål, og jeg forsikret den amerikanske presidenten om at Norge står ved NATOs målsettinger.

Grunntanken bak NATOs Defence Investment Pledge er at alliansens medlemsland skal bruke mer på forsvar. Norge har altså reelt økt forsvarsbudsjettene betydelig de siste årene, og langtidsplanen legger opp til en ytterligere økning i årene fremover. Det er en økt relativ prioritering av forsvar i praksis, i tråd med NATOs intensjoner.

Anniken Huitfeldt (A) [11:38:45]: Dette er det viktig for meg å få klarhet i: Når president Trump etter pressekonferansen med statsministeren sier at han tror – ikke at Norge vil øke sine forsvarsbudsjetter, og ikke at Norge skal fortsette å kjøpe kampfly, for det er vi jo enige om – Norge vil bevege seg i retning mot 2 pst. for å oppfylle NATOs forpliktelser, sitter statsministeren med sine egne beregninger som viser det stikk motsatte. Vi beveger oss ikke mot, men vekk fra målet. Det er et ganske viktig element om statsministeren, da hun hadde møte med vår viktigste allierte, faktisk informerte om dette. At vi bruker nest mest i forhold til antall innbyggere, er noe vi har gjort over lang tid. Det som er nytt nå,

er 2-prosentmålet. Informerte statsministeren president Trump om dette?

Statsminister Erna Solberg [11:39:40]: Vi har hatt en solid økning i forsvarsbudsjettene i Norge – vi har en solid økning i investeringene, vi ligger langt over målene for investeringene som er fastsatt av NATO. Gjennom rutinemessig rapportering til NATO er våre allierte kjent med utviklingen i Norges planer. De prognosene som gis på ulike tidspunkter omkring den fremtidige utviklingen i forsvarsbudsjettets andel av BNP, er i kontinuerlig bevegelse. De er beheftet med betydelig usikkerhet. Prognosene er i dette tilfellet ikke nødvendigvis et uttrykk for en endret prioritering i forsvarssektoren eller endringer i norsk forsvarspolitik.

Som jeg sa i mitt svar: Jeg har understreket de temaene som er nevnt her, og i samtalen var jeg klar på at Norge i dag bruker nesten 1,6 pst. av brutto nasjonalprodukt på forsvarsformål. Jeg forsikret om at Norge står fast ved NATOs målsettinger. Det gjør regjeringen. Vi har i dag en regjering som faktisk prioriterer penger til økt forsvarsevne og forsvarskraft i Norge.

Anniken Huitfeldt (A) [11:40:43]: Men når president Trump sier at han tror Norge vil nå 2-prosentmålet ganske snart, og statsministeren sitter med egne beregninger, er det jo ikke samsvar i denne virkelighetsbeskrivelsen. Mitt spørsmål er: Har amerikanske myndigheter tatt kontakt med regjeringa etter statsministerens besøk for å følge opp bekymringen over at Norge ikke nærmer seg NATO-målet, men beveger seg vekk fra det?

Statsminister Erna Solberg [11:41:11]: De rapporteringene vi helt rutinemessig gjør til NATO, behandles i NATOs organer og ligger som en del av NATOs beslutninger. Amerikanerne kjenner utviklingen i norske bevilgninger. De er takknemlige for vår økte satsing på etterretning, for vår økte satsing på investeringer, for det arbeidet vi gjør innenfor NATO, og for våre styrkers evne fremover.

Det er ikke grunnlag for at de nødvendigvis skal komme detaljert tilbake etter samtalen jeg hadde med Donald Trump, for den var godt dekkende når det gjelder de store og viktigste sikkerhetspolitiske prioriteringene. Men denne diskusjonen pågår kontinuerlig i NATO, og amerikanerne er helt utmerket kjent med hvordan utviklingen er på ulike tidspunkter. Min ambisjon er at vi skal klare å gå i retning av målet som er fastsatt, noe vi sa vi skulle gjøre, med en fortsatt kraftfull satsing på Forsvaret fremover. Men det er alltid betydelig usikkerhet, ikke minst fordi vi i Norge nå er inne i en økonomisk utvikling som ser langt bedre ut enn den gjorde for to år siden.

Spørsmål 2

Fra representanten Anette Trettebergstuen til statsministeren:

«Statsministeren la frem den nye regjeringserklæringen for Stortinget 30. januar. I den forbindelse la hun tydelig vekt på arbeid og at «Regjeringen vil derfor ta initiativ til en inkluderingsdugnad for å få flere inn i arbeidslivet». En rekke offentlige utvalg har i en årrekke konkludert med at kontantstøtten svekker arbeidslinja og hindrer inkludering.

Hvorfor ser ikke statsministeren muligheten for å styrke inkluderingen og arbeidslinja ved å avvikle kontantstøtten?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 3

Ingalill Olsen (A) [11:42:33]: «Anbudet for kystruten gikk ut 12. februar 2018, men det er ennå ikke opplyst fra Samferdselsdepartementet om hvor mange anbud som er mottatt, eller om framdriften i saken.

Når vil statsråden opplyse om hvor mange anbud som er mottatt, og om hvem som har levert anbud, og når vil departementet velge anbyder eller anbydere?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:43:04]: Tilbudet kystruten leverer langs kysten fra Bergen til Kirkenes er viktig. Det er en del av en transportåre som mange både har blitt glad i og er avhengig av i hverdagen. Det er også en måte å vise fram vår kyst og vår natur på for mange turister, men det ligger utenfor anbudet. Reisebehovet for folk som bor langs kysten og for næringslivet er det viktige.

Konkurransen om leveranse av sjøtransporttjenester på strekningen Bergen–Kirkenes hadde tilbudsfrist 12. januar. Evalueringen av tilbud og forhandlinger om dem pågår nå, og vi tar sikte på å meddele tildeling av kontraktene så snart som mulig. Dette er en viktig og omfattende konkurranse, og det er ikke naturlig at vi i den prosessen går ut og forteller verken hvem som har levert inn anbud, eller hvor mange aktører det er på de ulike strekningene. Det er litt av den jobben som hjelper oss med å få mest mulig igjen for pengene og et best mulig tilbud for de reisende.

Ingalill Olsen (A) [11:44:02]: Jeg takker for svaret. Dette er en viktig sak for mange langs kysten, og det er stor interesse knyttet til utfallet. Derfor er det av allmenn interesse å få vite om man klarer å holde framdriften. Kan statsråden antyde noe om når man vil konkludere, og hvordan det er med framdriften i forhandlingene?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:44:32]: Per nå er framdriften god, og det betyr at vi mener å kunne tildele kontraktene i tråd med den tidsplanen en trenger for å kunne ha aktørene på plass når kontraktene skal tiltes. Det er viktig at vi har god framdrift, for hvis vinnende aktører krever å bygge nye fartøy, eller hvis dagens aktører trenger nye fartøy, må de ha tid til å gå ut i markedet, kontrahere, designe, få bygd dem og testet dem ut, slik at når kontrakten trer inn, har de fartøy som har forutsigbarhet og kan levere de tjenestene en skal ha.

Vi synes som sagt ikke det er naturlig at vi nå går ut og informerer aktørene, som tross alt fortsatt er i en konkurranse situasjon, om hvordan konkurransebildet er. Det vil kunne gi en aktør mye informasjon og makt, som vil påvirke pristilbudet som man til slutt ender opp med og tar en beslutning på.

Ingalill Olsen (A) [11:45:32]: Det stilles en rekke krav til anbyderne, f.eks. elleve dagers seiling, gods krav og miljøkrav, som Stortinget diskuterte før jul. Hvordan vil de ulike områdene bli vektet i vurderingene av anbud? Vil pris være det eneste kriteriet, eller vurderes kvaliteten i tilbudet? Eksempelvis har staten vektlagt anbudet på Jærbanen til 60 pst. kvalitet og 40 pst. pris. Gjør Samferdselsdepartementet liknende kvalitetsvurderinger for kystruten?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:46:09]: Vi har lagt til grunn at det er miljøkrav som må møtes. Det er ikke en del av det en kan konkurrere opp eller ned på. En kan konkurrere på strengere miljøkrav om en ønsker, men det er strengere krav til utslipp og krav som ikke var vært stilt før. Det legger en barriere i bunnen, men pris blir primært vurdert her. I bunnen ligger også en sannsynlighetsvurdering av hvorvidt en kan levere det som tilbys. En aktør som har veldig lav pris, men som vi ikke har tillit til faktisk kan levere i tråd med den prisen – f.eks. at en ikke har en skikkelig plan for hvordan en skal få tak i skipene, og hvordan en skal drifte dem – blir sannsynligvis diskvalifisert og når ikke opp. Kvalitetsvurderingen er fundamentet og prisen det avgjørende.

Spørsmål 4

Siv Henriette Jacobsen (A) [11:47:25]: «I en ny rapport fra Bane NOR fremgår det at Bane NOR vil utsette intercityutbyggingen på Østlandet med flere år, stikk i strid med Stortingets vedtak fra våren 2017.

Hva vil statsråden foreta seg for å sikre at Stortingets vedtatte fremdriftsplan for intercityprosjektet på Østlandet opprettholdes og gjennomføres?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:47:51]: Jeg takker for spørsmålet.

Regjeringen er svært opptatt av å bygge en god infrastruktur i hele landet. Jernbane er en sentral del av den, og spesielt i befolkningstette områder på Østlandet og rundt de store byene i landet for øvrig er jernbanen viktig, og også når det gjelder godstransport på lengre distanser. Derfor ligger det inne en offensiv satsing fra regjeringens side i Nasjonal transportplan – noe Stortinget har gitt sin tilslutning til – og det har vært gjennomført en offensiv tilnærming for jernbanen i de fem statsbudsjettene som så langt er blitt vedtatt under dagens regjering.

Vi har sett en kraftig vekst i antall passasjerer. Det er en stadig økende kundetilfredshet med de tjenestene NSB tilbyr. Det er flere togavganger, det er flere nye togsett, og bevilgningene til jernbanen har økt betydelig. De siste fem budsjettene, som altså er vedtatt under dagens regjering, har bevilget totalt 108 mrd. kr til jernbanesatsing, både investering, vedlikehold og kjøp av tjenester. Til sammenligning ble det i de fem foregående årene bevilget 60 mrd. kr, så det har gått fra 60 mrd. kr til 108 mrd. kr. Det viser en vilje til å satse, og det er viktig med en langsiktig tilnærming, slik at en når en satser ytterligere framover, har en helhet og en god koordinering mellom prosjektene.

Den ambisjonen som regjeringen har, og som Stortinget støtter opp om, ligger fast. Det er ikke skjedd noen endringer der. Men i prosessen, når vi omgjør Nasjonal transportplan til et handlingsprogram, der vi skal gjennomføre planen, er dette som en flertrinnsrakett. I den første runden har Bane NOR lagt fram sitt innspill til Jernbanedirektoratet. Det er altså ikke det endelige handlingsprogrammet, det er Bane NOR-organisasjonens innspill til direktoratet. Direktoratet skal i løpet av de neste månedene behandle dette og en rekke andre innspill, ha det på høring og så legge det til grunn for et endelig handlingsprogram. Det er den samme prosessen som man nettopp har hatt i Vegdirektoratet, som la fram sitt handlingsprogram for få uker siden.

I det Bane NOR har lagt inn, har de foreslått noen justeringer i forhold til det som har vært regjeringens ambisjoner. De har lagt til grunn utfordringer med f.eks. tilbringertjenester, buss for tog. De har lagt til grunn en vurdering av entreprenørmarkedet, slik at en kan få en jevn aktivitet og ikke store variasjoner. De har lagt til grunn tilgang på kompetansesarbeidsfolk i Norge, så en ikke slåss for mye om dem, og de har lagt til grunn hvordan en kan få mest mulig igjen for pengene. De innspillene som er kommet, er ikke blitt politisk behandlet verken i regjeringen eller i Stortinget, naturlig nok, men det er noe som nå skal behandles av direktoratet.

Jeg er opptatt av at de ambisjonene som vi har slått fast, gjennomføres.

Siv Henriette Jacobsen (A) [11:50:57]: Takk for svaret.

Det er bare åtte måneder siden Stortinget vedtok Nasjonal transportplan, med konkrete tidspunkter for når intercityprosjektet skulle være ferdig i de enkelte byene. Formelt kjenner ikke Stortinget verken Bane NOR eller Jernbanedirektoratet, Stortinget kjenner statsråden og forventer at statsråden følger opp Stortingets vedtak. Dersom det skulle være problemer med økonomi, med fagkompetanse eller med andre ting, forventer Stortinget at statsråden kommer tilbake til Stortinget og sier: Her, storting, er det noen problemer; da må vi gjøre sånn eller sånn for å fikse dette.

Vil statsråden gjøre dette?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:51:47]: Da Stortinget behandlet Nasjonal transportplan, var den basert på de mest oppdaterte tallene vi hadde for de ulike prosjektene på det daværende tidspunkt. Det er et vedtak som gjør at regjeringen har fått en plan som vi jobber etter. Når Stortinget gjør konkrete vedtak om enkeltprosjekter, er det helt naturlig at vi ved endringer som påvirker de vedtak Stortinget har gjort, kommer tilbake til Stortinget så fort som mulig.

Så må vi huske at en nasjonal transportplan er en plan, det er ikke konkrete enkeltvedtak på enkeltprosjekter der en også binder finansieringen. Det er dermed en litt annen tilbakemeldingspolitikk på det enn det er på prosjekter som Stortinget har behandlet separat, som har vært gjennom kvalitetssikring, og der en har bundet Stortinget til å være med og bevilge penger. Vi skal sørge for at Stortinget blir informert på best mulig måte når det skjer store endringer som gjør at Stortinget gjerne vil gjøre andre vurderinger. Det skal vi levere på så godt som mulig.

Siv Henriette Jacobsen (A) [11:52:52]: Takk. Jeg vil bare understreke overfor Stortinget og overfor statsråden hvorfor dette er så viktig. For eksempel i Østfold henger utbygging av InterCity veldig tett sammen med bypakkene, og utbygging av vei er helt sammenvevd med utbygging av tog. Det samme gjelder de andre byene, med tanke på hvordan de planlegger byutvikling. Så dette er ikke noe som jernbanen kan gjøre frakoblet alt det andre, det er veldig viktig at det kommer samtidig.

Jeg skjønner at statsråden ikke kan garantere for noe som helst, men kan han garantere at han kommer tilbake til Stortinget dersom Stortinget må gjøre andre vedtak når det gjelder InterCity?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:53:35]: La meg understreke at ingen av de vedtak som Stortinget har gjort i enkeltprosjekter – som Stortinget har behandlet og sagt at dette skal vi bygge, og begynt å bevilge penger til – er det gjort noen endringer i. Så det er ingen grunn til at vi skal komme tilbake nå og informere om pågående prosjekter.

Men når det gjelder handlingsprogrammet, er det ennå ikke sikkert hva det vil inneholde, for det arbeidet er det Jernbanedirektoratet som gjør. Når jeg har møter med Jernbanedirektoratet, kommer jeg i mine signaler til å understreke de målsettingene som regjeringen har, som Stortinget har sluttet seg til i Nasjonal transportplan, slik at vi innfrir dem så godt som mulig. Jeg ønsker at vi skal se på hvordan vi kan få mer igjen for pengene, slik at vi heller kan gjøre mer og ikke mindre enn det Stortinget har planlagt.

Det aller viktigste her er at vi klarer å forbedre reise-tilbudet til innbyggerne. Det å få halvtimesavganger mange steder kan påvirke folks preferanser for hvordan de kommer seg til og fra jobb, og det er det som må ligge til grunn for alle de vedtak og det arbeidet vi gjør.

Spørsmål 5

Per Espen Stoknes (MDG) [11:54:54]: «I Aftenposten 18. februar 2018 fremkommer det at Bane NOR vil utsette utbyggingen av indre intercity. Begrunnelsen som oppgis, er at det er satt av for lite penger i første del av NTP-perioden 2018–2029. Dette er i motstrid til informasjonen Stortinget fikk i forbindelse med behandlingen av Nasjonal transportplan våren 2017.

Når ble statsråden først kjent med at det reelle finansieringsbehovet for indre intercity var vesentlig høyere enn det regjeringen foreslo i NTP?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:55:33]: Jeg takker for spørsmålet, og jeg skal ikke gjenta all den satsingen som har vært, og som bekrefter regjeringens vilje og evne til å satse på jernbanen, men jeg skal bare slå fast at de ambisjonene som regjeringen har kommunisert, som var i Nasjonal transportplan da den ble behandlet i Stortinget, står ved lag. Vi mener det er viktig å bygge en bedre jernbane, for det gir et bedre reisetilbud. Det sørger for at folk får en enklere hverdag, og da er det viktig at jernbanen har både økt kapasitet, økt frekvens og økt forutsigbarhet, slik at folk får et tilbud som de er fornøyd med.

Da Stortinget behandlet Nasjonal transportplan i fjor, var det basert på den best tilgjengelige informasjonen om kostnader og om tidsperspektiv o.l. Så har Bane NOR i sin del av arbeidet med å gi innspill til Jernbanedirektoratet hatt en gjennomgang av mange av prosjek-

tene for å få et mest mulig oppdatert tallgrunnlag slik at man får et best mulig bilde av situasjonen. Da har det åpenbart kommet ny informasjon som gjør at noen prosjekter har blitt dyrere og andre prosjekter framstår som mer kompliserte, og en har også sett på helhetsbildet. Hvis en har for mange prosjekter på en gang, kan det skape utfordringer i entreprenørmarkedet som faktisk skal levere kapasitet, og ikke minst vil det kunne skape betydelig kaosproblematikk rundt Oslo S med buss for tog i mange retninger på en gang. Det er det som ligger til grunn for de vurderingene som er gjort.

Vi ble kjent med at Bane NOR kom til å foreslå alternative tilnærminger sammenlignet med NTP. Det ble vi kjent med ca. ni–ti dager før det ble framlagt. Da fikk vi tilgang til utkast til en pressemelding, og det kom også en kopi av Bane NORs daværende utkast til handlingsprogram. Det ble vel lagt fram den 18. februar, vi ble kjent med dette den 9. I tråd med den jernbanereformen vi har gjennomført, der Bane NOR skal være vår infrastrukturforvalter, har de – som et selskap med et eget styre – jobbet med dette uten at departementet har sittet og overstyrt dem, det er styrets oppgave. Vi sender styringssignaler, de leverer på det. Men i forkant av at dette ble sendt over til Jernbanedirektoratet, fikk vi altså et lite varsel om hva som kom til å ligge der.

Nå ligger saken til behandling i Jernbanedirektoratet. Vi antar at de kommer til å bruke noen måneder på det. De kommer til å håndtere innspillene som kom fra Bane NOR. Det blir høring blant eksterne parter, og de kommer også til å gjøre sine vurderinger. Det er viktig at det er Jernbanedirektoratet som er den strategiske enheten innenfor jernbanen. Det er de som skal knytte alt dette sammen. Da er Bane NORs innspill viktige, men langt fra enerådende.

Per Espen Stoknes (MDG) [11:58:31]: Statsråden har mange fine ord om tog. Vi vet også at Fremskrittspartiet og regjeringen planlegger å svi av milliarder på milliarder på ny asfalt, og de vil finansiere dette gjennom bompengavgifter, noe som vil gi mer trafikk og mer bilavhengighet og påføre bileiere høyere kostnader.

Når det først blir ressursknapphet på utbygging, har regjeringen instinktivt alltid prioritert bil først. Det ser vi i denne saken også. Gitt vårt arbeid med å få redusert utslippene for transportsektoren også i et klimaperspektiv: Vil statsråden da flytte midler fra veisektoren, for å unngå forsinkelser i utbyggingen av indre InterCity, uten at den totale anleggsmengden blir så stor at den sprenger kostnadsrammen?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:59:23]: Det er flere momenter i dette. Jeg mener det er viktig å legge til rette for at norske entreprenører er konkurransedyktige når det gjelder å bygge infrastruktur, spesielt i vårt eget

land, og det å sørge for at norsk arbeidskraft tas i bruk er også en målsetting for meg. Jeg synes det er bra at våre utbyggingsaktører, både Bane NOR, Nye Veier, Statens vegvesen, Kystverket og andre, ser på muligheten for å bruke det norske markedet best mulig.

Det er ikke riktig at jernbane alltid vil bli nedprioritert og vei alltid bli oppprioritert. Det er viktig at vi har en balanse her, for vi skal ha et mangfoldig transporttilbud i et mangfoldig land. Det er ikke slik at vi alltid kan si at bilen er fæl, og at alle andre transportformer er gode, slik Miljøpartiet De Grønne sier i mange debatter. Vi må satse på alle disse områdene. Derfor har vi de siste årene sett en kraftig satsing både på jernbane og på vei, men de veiprojektene vi skal i gang med, er ikke nødvendigvis på akkurat samme sted som jernbaneprojektene, så det å fjerne god kommunikasjon i én region for å bygge den i en annen region er jeg imot. Jeg vil heller jobbe for å kutte kostnadene i jernbaneprojekter, så pengene strekker til til alt.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:00:28]: Statsråden skjønner sikkert grunnen til at vi reagerer så sterkt på dette, for NTP er nettopp vedtatt. Der blir det lovet en balanse, som statsråden sier, en lover både i pose og i sekk. Men brått forsvant sekken, og nå sitter vi igjen med bare bil i posen. Og det er klart at hele Østlands-regionen trenger InterCity, for det er avgjørende for å få en miljøvennlig Oslo-region godt knyttet sammen.

Vil statsråden sørge for å forhindre den uakseptable forsinkelsen som nå er varslet?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:01:01]: Det er litt rart at en som selv kun vil ha pose, anklager at sekken får for mye. Vi mener at en god balanse mellom pose og sekk er bra, og vi kommer ikke til å prøve å flytte penger fra jernbane til vei eller motsatt. Men det å sørge for en god kostnadskontroll både i posen og i sekken er det vesentlige her. Derfor jobber vi iherdig med å holde kostnadsveksten nede også på veisiden. Vi har sagt i forbindelse med flere veiprojekter at en må se på hvordan en kan bygge billigere. Det gjelder E16 til Kongsvinger, og det gjelder E6 til Gudbrandsdalen. Nye Veier trakk sin kontrakt på E39 fra Kristiansand ut av markedet for å bearbeide den for så å ta den inn igjen, nettopp for å kunne holde kostnadene under kontroll. Det samme gjør vi på jernbane. Det å si at den ene ikke skal ha kostnadskontroll, mens den andre skal ha det, er jeg imot. Men det er viktig at vi får den balansen på plass, og vi ser at med regjeringens politikk går utslippene fra vei-trafikken ned. Miljøpartiet De Grønne tror selv at vi skal ha utslippsfrie biler i framtiden, og da vil klimaproblemet bli løst også for biltrafikken.

Spørsmål 6

Ivar Odnes (Sp) [12:02:16]: «Sommaren 2017 var det store problem med manglende toalettkapasitet ved flere av sjåverdigheitene langs dei nasjonale turistvegane. I til dømes Lofoten, som har hatt veksende vinterturisme, har det òg blitt eit problem at toaletta er vinterstengde.

Kan statsråden gjere greie for kva tiltak som er sette i verk for å betre toalettkapasiteten langs dei nasjonale turistvegane?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:02:43]: Jeg takker for spørsmålet. Som småbarnsfar har jeg selv opplevd hvor viktig toalettfasiliteter langs veiene er for å kunne gjøre en lang biltur til en god opplevelse og ikke til et lite mareritt. Det å sørge for at en med jevne mellomrom kan stoppe og strekke på bena, gjerne på offentlige rasteplasser, men i alle fall alternativt på bensinstasjoner o.l., er viktig.

Vi har også vært opptatt av at vi skal få pengene til å strekke lenger, slik at en ikke nødvendigvis bruker pengene på veldig fancy arkitektonisk utforming, men med begrenset kapasitet på toalettsiden, men heller bygger ut slik at en har mer kapasitet og får dekket de funksjonelle behovene.

Til sommeren vil det bli åpnet fem nye prosjekter som vil øke toalettkapasiteten langs en del av de nasjonale turistveiene. Det gjelder i Ryfylke, på Hardangervidda, langs Helgelandskysten, på Andøya og i Lofoten. I tillegg vil det bli iverksatt tiltak som styrker toaletttilbudet andre steder, f.eks. Stegastein på Aurlandsfjellet. Det er også viktig at vi ordner opp i de fasilitetene som allerede finnes – at de fungerer, at de er åpne mest mulig, at de oppfattes som attraktive for reisende, og at det også er tilgjengelig informasjon. Det vil bli bedre informasjon på både norsk, engelsk og tysk. Statens vegvesen har opplyst til oss at i 2017–2018 er åtte av de til sammen ti toalettene langs E10 i Lofoten vinteråpne. Åtte av ti er vinteråpne – det viser at tilbudet er relativt godt, selv om det altså er to som er stengt. I vår Nasjonal transportplan har vi lagt opp til å gjennomføre ytterligere 46 nye tiltak langs Nasjonale turistveger innen utgangen av 2023. Mange av dem innebærer toalettfasiliteter og vil gjennomføres delvis sammen med fylkeskommuner og kommuner. I tillegg forventer vi og regner med at andre aktører i tillegg vil gi fasiliteter som styrker toaletttilbudet totalt sett.

Da jeg i sommer kjørte E6 fra Kirkenes til Oslo, brukte vi sju-åtte dager på turen, og noe av det jeg vektla på reisen, var å stoppe på hvilesteder for lastebilsjåfører, som er et supplement til rasteplassfasilitetene totalt. Det er mange steder bygd gode og fine, men nøkterne anlegg, som gir mulighet både for dusj og til å sitte ned, men

også toalett. Sånn sett blir situasjonen stadig bedre, men det er helt åpenbart at det enkelte steder ikke er godt nok, og derfor jobber vi med å styrke tilbudet.

Ivar Odnes (Sp) [12:05:18]: Eg takkar for svaret. Eg var sjølv i Lofoten samtidig med statsråden i førre veke, og opplevde då i møte med reiselivsnæringa at dei var svært fortvila over situasjonen. No kjem jo turistane òg om vinteren. Det er kjempeflott at vi har utvida sesongen, men eg såg òg det oppslaget som Aftenposten hadde i dag om dei nye anlegga til Nasjonale turistvegar, der ein del av dei nye toalettanlegga som statsråden her nemnde, var avbilda. Eg må seia at sjølv om eg registrerte at statsråden i eit NRK-intervju i fjor var kritisk til dei såkalla guldassane, framstod desse nyanlegga framleis som guldassar og ikkje kapasitetsmessig som det som er nødvendig for å ta imot og gje turistane våre det nødvendige bidraget. Eg høyrer at det framleis manglar kapasitet for kommande sommarsesong.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:06:25]: Spørsmålet dreide seg om vinteråpne toaletter i Lofoten. Som sagt, ifølge den informasjonen vi får, er åtte av ti vinteråpne. Så kan man alltid jobbe for å få de siste to på plass, men at det ikke er kapasitet i det hele tatt, er jo da ikke riktig.

Jeg tar utfordringen som representanten tar opp når det gjelder standarden på det som skal bygges framover. For meg er det viktig at vi klarer å innfri de målsettingene for Nasjonale turistveger som både lokale aktører, som gjerne er med og delfinansierer enkelte steder, og Stortinget ønsker å oppnå, på en best mulig måte. Hvis Stortinget gir signaler om at vi egentlig kan fire enda litt mer på det arkitektoniske uttrykket for heller å se mer på det funksjonelle tilsnittet, er det et signal som jeg mer enn gjerne tar med meg videre. Jeg tror de aller fleste, når de er i en nøden situasjon, er mer opptatt av at de får gjort det de skal, enn at det ser pent ut mens de venter.

Ivar Odnes (Sp) [12:07:27]: Det trur eg nok òg at dei lokale kreftene ynskjer å vera med og bidra til. Dei flotte nasjonale turistanlegga og vegane som er etablerte, og som det er brukt mange milliardar på å etablere, framstår ikkje spesielt attraktive for turistane, og det vert dårleg reklame for oss når vi ikkje greier å ha nok kapasitet. Vi kan reisa i andre land og sjå på dei anlegga og måten dei vert haldne ved like på. Vi har verken tilsvarende kapasitet eller nødvendig driftskvalitet. Det er sett fram og kome innspel om å etablere ein turistskatt lokalt for å vera med og bidra til å drifta nødvendig kapasitet. Er det eit tiltak som er drøfta i denne samanhengen?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:08:28]: Jeg er skeptisk med en gang en skal løse utfordringer ved bare å

innføre en ny avgift. Alt i alt mener jeg at turisttilstrømmingen, til Lofoten i dette tilfellet, er bra for regionen, ikke negativt. Det skaper arbeidsplasser, det legger igjen penger, det skaper aktivitet, og en får utnyttet mer av den kapasiteten som gjerne har vært vel utnyttet sommerstid, men mindre utnyttet vinterstid. Det at en da er med og tar noe av ansvaret lokalt ved å legge til rette for det som er til egen inntekt, synes jeg er naturlig. Det stadig å ty til avgiftsskruen hver gang en skal finansiere det som egentlig er til egen vinning, er i hvert fall ikke den tilnærmingen jeg selv velger. Men jeg skal love at Statens vegvesen og regjeringen bidrar til at en utvikler toalettfasilitetene ytterligere både i Lofoten og andre steder, både innenfor rammene for Nasjonale turistveger og for alle de øvrige veiene der folk ferdes.

Presidenten: Vi går til spørsmål nr. 15, som er flyttet fram.

Spørsmål 15

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Lars Haltbrekken til olje- og energiministeren, besvares av samferdselsministeren på vegne av olje- og energiministeren, som er bortreist.

Lars Haltbrekken (SV) [12:09:47]: Spørsmålet til olje- og energiministeren er: «Miljødirektoratet har i sin høringsuttalelse om utbyggingen av Yme-feltet påpekt at utredningene om elektrifisering er mangelfulle.

Vil statsråden sørge for skikkelige utredninger før beslutning tas, og vil utbyggingsplanene forelegges Stortinget?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:10:13]: Olje- og gassnæringen er viktig for nasjonen vår. Den skaper arbeidsplasser, den skaper verdier som vi alle nyter godt av. Det som er veldig gøy med Yme-feltet, er at det er et av de feltene som tidligere ble stengt ned, men som en nå ser mulighet for å starte opp aktivitet i.

Olje- og energidepartementet mottok endret plan for utbygging og drift for Yme-feltet den 19. desember 2017 fra operatøren Repsol. Prosjektet er basert nettopp på et opprinnelig felt fra 2007, som ble nedstengt, og omfatter gjenbruk av eksisterende infrastruktur på feltet. Det er også positivt. De har i tillegg tenkt å leie inn en oppjekkbart plattform med kombinert bore- og prosesseringsanlegg.

Et tillegg til opprinnelig konsekvensutredning ble utarbeidet for å adressere endringer siden opprinnelig plan fra 2007. Utredningen var på offentlig høring høsten 2017, og det var i den forbindelse at Miljødirektoratet avga sine høringsinnspill, hvor de bl.a. hadde kom-

mentarer knyttet til kraft fra land. Blant annet som følge av disse høringsinnspillene besluttet operatøren Repsol å få utarbeidet en oppdatert kraft fra land-rapport. Operatøren gjennomgikk de oppdaterte resultatene fra rapporten i et møte med Miljødirektoratet i forkant av PUD-innlevering. I tillegg er rapporten gjort tilgjengelig på operatørens hjemmeside. Det har altså blitt gjort et ytterligere utredningsarbeid enn det som representanten viser til.

Den oppdaterte rapporten viser at kostnadene ved å benytte kraft fra land til Yme er høye. Tiltakskostnadene per tonn CO₂ spart på sokkelen er minimum 3 400 kr. Det er langt høyere enn det en har anslått tidligere. Investeringkostnadene er beregnet til 2,3 mrd. kr for dette tiltaket.

Plan for utbygging og drift av Yme ligger til behandling i Olje- og energidepartementet nå. Energiløsningen til felt på norsk sokkel behandles som en del av myndighetenes arbeid med en utbygging. Slik er det også for Yme, og dette har vært standard praksis i en del tiår nå.

Totale forventede investeringer i Yme-prosjektet er 8,2 mrd. kr, dvs. godt under grensen på 20 mrd. kr, som framgår i Stortingets fullmakt for at Olje- og energidepartementet kan godkjenne utbyggingsprosjekt på norsk sokkel. I tråd med fullmaktene vil Olje- og energidepartementet behandle en endret PUD for Yme-feltet uten å forelegge saken for Stortinget.

Essensen her er altså at ja, Miljødirektoratet påpekte dette i høringen. Men etter at høringen var gjennomført, har Repsol gjort en ny jobb, som er diskutert med Miljødirektoratet, som gjør at Olje- og energidepartementet i sin beslutningsprosess har mer informasjon enn det som lå i den opprinnelige utredningen.

Lars Haltbrekken (SV) [12:12:46]: Jeg takker for svaret.

Jeg har ett tilleggsspørsmål, og det går på hvorvidt saken forelegges Stortinget eller ikke, der statsråden sa at denne saken ikke kommer til Stortinget.

Stortingets flertall har riktignok satt en grense på 20 mrd. kr for utbygginger som skal til Stortinget, men det ligger også en klausul der om at dersom det er andre samfunnsmessige store hensyn i saken, skal det også til Stortinget.

Jeg vil spørre statsråden om hvilke samfunnsmessige hensyn han ser for seg må ligge til grunn for at slike saker, selv om de koster mindre enn 20 mrd. kr, allikevel kommer til Stortinget.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:13:41]: Jeg synes i hvert fall ikke at Yme-investeringen er noe som åpenbart må forelegges Stortinget av den grunn. Jeg vil se for meg at saker der man gjerne kan ha betydelige interesser på land, som har vært svært omdiskutert politisk,

kan være saker der man gjerne vil komme til Stortinget. Saker der man tar i bruk helt nye måter å utvikle prosjekt på, som gjør at Stortinget vil ha interesse av å ha et ord med i laget, kan være av en slik type.

Hvis representanten vil ha en mer utfyllende liste, tenker jeg at et skriftlig spørsmål til besvarelse er den beste måten å løse dette på.

Presidenten: Da går vi tilbake til spørsmål 7, fra representanten Kjersti Toppe til helseministeren.

Spørsmål 7

Kjersti Toppe (Sp) [12:14:40]: «Ifølge ein rapport frå Den regionale perinatale komité i Helse Sør-Øst kunne ein tredjedel av barna som døyr i mors mage, vore redde. Gravide med innvandrarbakgrunn opplever i større grad dødfødsler enn andre gravide, og det same gjeld eldre og overvektige gravide. Fagfolk etterlyser betre oppfølging i svangerskapet av kvinner med risiko.

Kva konkret vil regjeringa gjere for å styrke norsk svangerskapsomsorg og førebygge dødfødsler?»

Statsråd Bent Høie [12:15:15]: Svangerskaps- og fødselsomsorgen i Norge holder høy kvalitet i internasjonalt sammenheng, og Norge er blant landene som har lavest nyfødtdødelighet. På landsbasis er antall dødsfall som skjer under og like etter fødsel, redusert fra om lag 167 i 2014 til 147 i 2016. Dette er en positiv utvikling.

Som representanten Toppe viste til, er risikoen for dødfødsler større i noen grupper enn i andre. Det gjelder særlig gravide med innvandrerbakgrunn, eldre og overvektige gravide og gravide med svangerskapsdiabetes, slik som perinataalkomiteen skriver i sin rapport. Det betyr at det er viktig å nå fram til kvinner med risiko og andre sårbare grupper tidlig i svangerskapet, bl.a. gjennom tilbud ved helsestasjonene. De fleste gravide følges opp hos jordmor ved helsestasjonen, hos fastlegen eller hos begge.

Regjeringen har styrket kapasiteten ved helsestasjonene betydelig de senere årene. I 2018 er det bevilget over 1 mrd. kr til tjenesten, og vi begynner nå å se en økning i jordmorsårsverk, i tillegg til andre faggrupper. Det betyr at regjeringens systematiske satsing på helsestasjons- og skolehelsetjenesten gir resultater.

Helsedirektoratet har laget flere nasjonale faglige retningslinjer på området, som Nasjonal faglig retningslinje for svangerskapsomsorgen og Nasjonal faglig retningslinje for svangerskapsdiabetes. Disse retningslinjene er viktige verktøy for helsepersonell i svangerskapsomsorgen, og de bidrar til at omsorgen kan planlegges etter grad av risiko. Retningslinjene gir anbefalinger for oppfølging og videre henvisning til spesialisthelsetje-

nesten. For eksempel anbefales ultralyd i uke 36 for kvinner med svangerskapsdiabetes, og det anbefales at kvinner som i tillegg har sykkelig overvekt, henvises til spesialisthelsetjenesten. Retningslinjene for svangerskapsdiabetes anbefaler også hvordan kvinner med bakgrunn fra land med høy risiko for svangerskapsdiabetes bør følges opp.

Retningslinjene oppdateres jevnlig, og Helsedirektoratet opplyser at det kommer en ny utgave av retningslinjene for svangerskapsomsorgen til sommeren. I denne anbefales det at eldre gravide i alderen 37–40 år bør vurderes for oppfølging i spesialisthelsetjenesten.

Helse Sør-Øst har innhentet informasjon fra noen av kvinneklinikkene i regionen. De opplyser at det arbeides med å forbedre oppfølgingen av gravide med tanke på å hindre komplikasjoner og perinatale dødsfall. Ikke alle kvinner er klar over den mulige helsegevinsten det er å oppsøke lege eller jordmor tidlig i svangerskapet. Derfor arbeider direktoratet med å utvikle pasientinformasjon på flere språk og tjenester med å sikre bruk av tolk.

Kjersti Toppe (Sp) [12:18:04]: Takk for svaret. Når den perinatale komiteen, altså dei som har med svangerskap og barselomsorg i Helse Sør-Aust å gjera, i sin rapport viser til at 44 av dei 147 daudfødslane som var i 2016, kunne ha vore unngått dersom den gravide, fødekvinnna, hadde hatt betre oppfølging, er det ganske alvorlege tal.

Ifølgje leiaren i komiteen spør dei om to ting. Det eine er om ikkje innvandrar kvinner kan verta registrert som ei risikogruppe og følgt opp deretter, og ikkje måtte vera avhengige av å ha andre diagnosar og, som svangerskapsdiabetes. Det andre er om ikkje førstegongsfødande med innvandrarbakgrunn kan få ei ekstra ultralydundersøking i veke 36. Dette har dei spurt Helse Sør-Aust om. Meiner statsråden at det kan vera noko som departementet vil vurdere?

Statsråd Bent Høie [12:19:16]: Denne typen spørsmål er det selvfølgelig mulig for komiteen å ta opp med sin egen helseregion, men det er også mulig å spille dette inn i forbindelse med det arbeidet som direktoratet gjør i forbindelse med de nasjonale retningslinjene. Det er egentlig i de prosessene denne typen spørsmål – etter min vurdering – hører hjemme, fordi vi har også et ønske om at dette praktiseres likt i hele landet, og at det ikke varierer fra region til region.

Spørsmålet om hvilke kvinner som skal tilbys ekstra ultralydundersøkelse underveis i svangerskapet, er nettopp et slikt spørsmål som forankres i de nasjonale retningslinjene, og som følges opp av tjenesten. Jeg opplever at det er sterk involvering av fagmiljøene i utviklingen av retningslinjene. Da vil det være naturlig at dette

er et spørsmål som fagmiljøene tar opp i forbindelse med det arbeidet som nå gjøres i direktoratet, i forbindelse med retningslinjene som skal komme til sommeren.

Kjersti Toppe (Sp) [12:20:17]: Den regionale perinatale komité, som har ropt varsku om daudfødslane blant kvinner med innvandrarbakgrunn, sende òg ei bekymringsmelding til den medisinske direktøren i Helse Sør-Aust i august i fjor om det generelle fødetilbudet. Årsaken var ein auka førekomst av uheldige hendingar. Det var slikt som alvorlege blødingar, høgt blodtrykk, infeksjonar og depresjon hos mor. Hos barn er det snakk om dehydrering, vektnedgang, gulsott, infeksjonar og uoppdaga hjartefeil.

Dei meiner at desse hendingane kunne ha vore unngått dersom ein hadde organisert jordmor på heimebesøk etter heimkomst. Dei har altså ei bekymringsmelding for den korte liggjetida, som vi hadde ein debatt om her før i dag.

Vi har vorte skulda for å laga eit skremmebilde av fødselsomsorga, men går det ikkje inn på statsråden når perinataalkomiteen kjem med slike bekymringsmeldingar?

Statsråd Bent Høie [12:21:18]: Jeg synes det er veldig viktig at denne typen faglige komiteer gir tilbakemeldinger til den faglige ledelsen i helseregionene hvis de opplever en utvikling som de mener er negativ, og at de kommer med forslag og innspill om det. Det er nettopp på den måten jeg mener vi har utviklet et av de beste tilbudene på dette området til nå. Jeg mener også at det er den typen vurderinger som må ligge til grunn for å forsterke tilbudet videre.

Jeg er klar over at når det gjelder å sørge for at vi får en god oppfølgingstjeneste i kommunene, både i svangerskapet og etter fødselen, er det et politisk ansvar å sørge for at det er tilgjengelig jordmortjeneste i kommunene. Det ansvaret tar jeg og regjeringen ved både å innføre lovkrav om at det skal være jordmorkompetanse i kommunene og ved å øremerke midler og gi andre midler for at kommunene skal kunne bygge opp denne tjenesten.

Presidenten: Da går vi til spørsmål 14.

Spørsmål 14

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Trygve Slagsvold Vedum til forsvarsministeren, vil bli besvart av helseministeren på vegne av forsvarsministeren, som er bortreist.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:22:38]: «Under behandlingen av Forsvarets langtidspan i fjor opplyste

regjeringen Stortinget om at forsvarsbudsjettets andel av BNP i 2020 var forventet å ligge på mellom 1,58 og 1,71 pst., og at andelen uansett ville øke. 24. januar i år opplyste forsvarsministeren til Stortinget at BNP-andelen vil være på om lag 1,5 pst. i 2020.

Hvorfor forventer regjeringen nå, under et år senere, at forsvarsbudsjettets andel av BNP vil være lavere i 2020 enn det den informerte Stortinget om under behandlingen av Forsvarets langtidsplan?»

Statsråd Bent Høie [12:23:15]: I svaret som ble gitt til Stortinget i juni 2016 under behandlingen av langtidsplanen for forsvarssektoren, var det understreket tydelig at det er en betydelig usikkerhet knyttet til de prognosene som gjøres omkring framskriving av BNP-andeler. Dette er tilfellet i dag, og det var også tilfellet sommeren 2016 da dette svaret ble gitt. Svaret som da ble gitt, med betydelige forbehold, estimerer en mulig BNP-andel i 2020 innenfor et betydelig spenn. Dette illustrerer denne usikkerheten.

Regjeringen har fulgt opp det ambisjonsnivået Stortinget har sluttet seg til gjennom behandlingen av langtidsplanen for forsvarssektoren. Vi vil fortsatt gjøre dette. Det er lagt en solid plan for styrkingen av Forsvaret. Planen ligger fast – både tiltakene og budsjettopptrappingen.

Regjeringen har ikke endret sin forsvarspolitikken eller sine tydelige prioriteringer av forsvarssektoren og NATO-samarbeidet. Regjeringens målsetting om å bevege seg i retning av å bruke 2 pst. av BNP på forsvarsformål ligger fast.

Både forsvarsbudsjettene og investeringsandelen ligger an til å øke de neste årene. Dette er i tråd med NATOs mål.

Forsvarsbudsjettene har økt hvert år etter 2013 og vil fortsette å øke i tråd med opptrappingen i langtidsplanen. Den reelle økningen av forsvarsbudsjettet har med denne regjeringen vært på om lag 24 pst.

De prognosene som gis på ulike tidspunkt omkring den framtidige utviklingen i forsvarsbudsjettets andel av BNP, er i kontinuerlig bevegelse og beheftet med en betydelig usikkerhet. De vil derfor også kunne variere signifikant over tid. De oppdaterte prognosene som nylig er kommunisert til Stortinget, er ikke et uttrykk for en endret prioritering av forsvarssektoren. Regjeringen har i samtlige svar som er gitt Stortinget, vært tydelig på den usikkerheten som ligger i slike prognoser.

De grep og den satsingen som denne regjeringen gjør, tar oss i riktig retning. Å oppnå en situasjon der Norge bruker 2 pst. av BNP til forsvarsformål, vil samtidig kreve betydelige rammeøkninger i de kommende årene. Dette har vi også vært åpne og tydelige på.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:25:35]: At det er viktig å nå 2 pst.-målet, er selvfølgelig ikke fordi det er 2 pst., men fordi det er en viktig forpliktelse overfor våre nærmeste allierte i NATO, det er store utfordringer i Hæren, det er store behov for f.eks. nyinvesteringer i stridsvognskapasitet, vi har et heimevern som blir nedskalert, og vi har en utdanningsreform som oppleves som en sparereform for alle som har uniformen på.

I svaret fra forsvarsminister Frank Bakke-Jensen står det at i 2018 vil andelen av BNP som går til forsvarsformål, være på 1,56 pst., mens andelen som går til forsvarsformål i 2020, vil være på 1,5 pst. Den går altså ned – motsatt vei av den opptrappingen som Høyre har vedtatt på sitt landsmøte, og som Fremskrittspartiet har vedtatt på sitt landsmøte. Det er en svekkelse, ikke en styrking av andelen av BNP. Da er mitt oppfølgings-spørsmål: Er nestleder i Høyre og statsråd Høie fortrolig med svaret til forsvarsministeren om at andelen av BNP som skal gå til forsvar, går ned, ikke opp?

Statsråd Bent Høie [12:26:41]: Det er ingen tvil om at det er en betydelig styrking av forsvaret. Det legger både budsjettene og langtidsplanen opp til, og det er jeg veldig fortrolig med. Til de årlige svingningene i andelen knyttet opp mot BNP: Representanten vet veldig godt at det vil svinge, og denne typen prognoser er beheftet med stor usikkerhet, nettopp fordi det også, selvfølgelig, er stor usikkerhet knyttet til hvordan BNP blir fra år til år. Nå er vi heldigvis inne i en veldig positiv utvikling i norsk økonomi, ikke minst takket være den riktige og viktige omstillingen som regjeringen har bidratt til. Det er noe som burde glede representanten, og når det samtidig kombineres med en reell styrking av forsvaret, er det det som har betydning, ikke minst for dem som har uniformen på.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:27:43]: Jeg opplever svaret fra nestleder og statsråd Bent Høie fra Høyre som å snakke ned 2 pst.-målsettingen og at det ikke lenger er et mål for Høyre og regjeringen å gå mot 2 pst. I svaret til Frank Bakke-Jensen, som ble gitt skriftlig til Stortinget, sier jo Høyre og regjeringen at de ønsker å gå motsatt vei, og det er det som kommer til å skje, at man går fra 1,56 pst. til 1,5 pst. Er det reelt sett et mål for Høyre i regjering å nå 2 pst. i 2024? Eller vil det bli en sånn type talldiskusjon som det Høie legger opp til nå hele veien, og at man prøver å komme seg rundt den klare forpliktelsen vi har overfor våre NATO-allierte?

Statsråd Bent Høie [12:28:30]: Det er ikke verken undertegnede eller Frank Bakke-Jensen som har invitert til denne talldiskusjonen. Det er det representanten som har gjort. Svaret som representanten får, er like tydelig hver eneste gang. Regjeringen er i Jeløya-plattformen ty-

delig på at målsettingen, å bevege seg i retning av å bruke 2 pst. av BNP til forsvarsformål, ligger fast. Det står i Høyres program, det står i regjeringsplattformen, og det er det som er regjeringens politikk. Jeg så at representanten også var inne i salen da statsministeren svarte på et spørsmål om dette tidligere, og jeg regner med at representanten fikk med seg svaret på det spørsmålet.

Presidenten: Da går vi til spørsmål 8.

Spørsmål 8

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:29:25]: «Rettstilstanden innenfor EU og EØS utvikles gjennom implementering av nytt regelverk og fortolkning av allerede eksisterende regelverk i EU, herunder nytolkning av rekkevidden av grunnprinsippene om fri flyt av varer, tjenester, kapital og arbeidskraft.

Hvilken mulighet gir dette norske myndigheter til å utstede garantier for framtidig nasjonal handlefrihet på områder der vi avgir myndighet til EU gjennom EØS, eksempelvis knyttet til regulering av energi?»

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:30:00]: EØS-avtalen bygger på forutsetningen om et ensartet europeisk økonomisk samarbeidsområde. EØS-retten skal derfor som utgangspunkt utvikle seg tilsvarende EU-retten. På områder som er omfattet av EØS-avtalen, er utgangspunktet at nye EU-rettsakter skal innlemmes i EØS-avtalen, men EØS- og EFTA-statene kan be om tilpasninger der det er nødvendig.

I likhet med EU-domstolen vil EFTA-domstolen tolke og utvikle EØS-retten når den uttaler seg om hvordan EØS-regelverket skal forstås. Også avgjørelser fattet av EFTAs overvåkningsorgan, ESA, vil kunne ha betydning for hvordan EØS-regelverket skal praktiseres. Det følger derfor av EØS-avtalen at avgjørelser fra domstolene og ESA vil kunne få betydning for utviklingen i norsk rett på de områdene som er omfattet av EØS-avtalens virkeområde. I likhet med de andre EØS-statene har Norge mulighet til å påvirke denne rettsutviklingen, bl.a. gjennom innlegg som redegjør for norsk forståelse av EØS-retten i saker for EFTA-domstolen og EU-domstolen.

Representanten Gjelsvik tar i sitt spørsmål opp om vi kan garantere nasjonal handlefrihet knyttet til regulering av energi. Jeg må da anta at han sikter til proposisjonen som Stortinget har til behandling, om å innlemme tredje energimarkedspakke. Derfor vil jeg presisere at Norge også etter innlemmelsen av tredje energimarkedspakke vil beholde full suverenitet over energiresursene sine. Tilknytningen til ACER vil ikke påvirke eierskapet til de norske kraftressursene. Norske myndigheter skal fortsatt avgjøre konsesjoner til produksjons-

anlegg, strømmnett og utenlandskabler. Vi har på den måten også kontroll over utbyggingen av strømmettet. Med andre ord: Det er fortsatt norske myndigheter som vil ha ansvaret for norsk energipolitikk.

Jeg vil også legge til at – som representanten sikkert allerede har fått med seg – den ytterligere vurderingen som Lovavdelingen gjorde av spørsmålet om rettstilstanden i forbindelse med at forvaltningsorganet skal være uavhengig, ble levert til energi- og miljøkomiteen i går ettermiddag. Den har representanten sikkert allerede sett – og også konklusjonene i den.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:32:08]: Det jeg konkret spurte om, var knyttet til regulering av energi. Det går bl.a. på bruk av kablene i framtiden, eksempelvis hvor vidt en skal ha energi basert på langsiktige kontrakter eller på spotpriskontrakter, og hvordan bl.a. reguleringsmyndigheten vil behandle det.

En av våre fremste eksperter på grunnlovsjus, Eivind Smith, sier til avisen Klassekampen:

«Korleis EU-samarbeidet på energiområdet utviklar seg til neste år eller i 2025, det kan ikkje Solberg-regjeringa gjere noko med, altså. Det er så enkelt som det.»

Han sier videre:

«Men korleis til dømes EU-byrået om nokre år vil tolke dette, eller kva som vil kome med neste unionspakke – det kan ikkje regjeringa gjere noko med.»

Er utenriksministeren enig i det som jusprofessoren her sier? Og kan utenriksministeren bekrefte at vi fra norsk side kan håpe, vi kan tro, men vi kan ikke love, og vi kan ikke gi noen garantier for framtidig utvikling innenfor EU?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:33:17]: Jeg kan i grunnen bare gjenta det jeg sa i mitt svar, nemlig at vi også etter innlemmelsen av tredje energimarkedspakke vil beholde full suverenitet over energiresursene. Det vil være norske myndigheter som står for behandlingen av konsesjonssøknader. Det gjelder også kontroll over utbygging av strømmettet – og også det totale ansvaret for norsk energipolitikk.

Representanten Gjelsvik er også godt kjent med at Norge allerede er veldig tett integrert i EUs energimarked. Det vil føre med seg store fordeler å kunne delta fullt ut i byrået for samarbeid, ACER, fordi dette er et viktig felt for Norge som en stor energieksporierende nasjon. Det er særlig på gassfeltet dette er viktig for oss.

Det som har kommet fram i de diskusjonene som har vært, har spesielt vært knyttet til grunnlovsspørsmålet. Det har Lovavdelingen nå utredet i to omganger, med to ulike utgangspunkter, og konklusjonen er den samme.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:34:20]: En av konklusjonene til Lovavdelingen er at det er myndighetsoverføring, dvs. at vi avgir suverenitet til EU. Jeg må si at det nesten er uvirkelig å oppleve at en fra norsk side fortsatt gir inntrykk av at en kan gi garanti eller lovnad om hva som vil bli den framtidige utviklingen innenfor EU, en organisasjon som vi ikke er medlem av, en organisasjon med interesser forskjellige fra våre.

Bare for å ta et eksempel fra den gang EØS-avtalen ble inngått. Vi hadde en stor diskusjon om muligheten fra norsk side til f.eks. å ha restriksjoner på kapitalbevegelser og konsesjonsordninger. Det ble lagt til grunn at så lenge det ikke innebar forskjell på nordmenn og utlendinger, var det greit. Den forståelsen – og dette ble også gjennomgått av Bondevik-regjeringen i 2002 – bygde på korrespondanse med EU-kommisjonen, der EU-kommisjonen i formelle brev til Norge sa at det etter deres syn (presidenten klubber) ikke kunne anses å stride mot reglene om fri bevegelse av kapital.

Presidenten: Tida er ute.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:35:26]: Så skjedde det endringer i etterkant. Hva sier det om norske myndigheters mulighet til å styre framtidig utvikling i EU?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:35:35]: Jeg legger til grunn at jeg også kan svare i 2 minutter, siden spørsmålet ble stilt på 2 minutter!

Jeg mener det er viktig å være presis om det Lovavdelingen nå har sagt, for det skapes et inntrykk av at dette er en suverenitetsavståelse som krever et spesielt flertall i henhold til Grunnlovens regler. Det er avgjørende å understreke at det Lovavdelingen her har lagt til grunn, og som står veldig tydelig i det brevet som gikk til energi- og miljøkomiteen i går, er at Lovavdelingen finner at «den beskjæringen av Kongens instruksjonsmyndighet det her er tale om, blir meget beskjeden», at det må regnes som «lite inngripende», og sånn sett kan gå etter de ordinære reglene.

Jeg mener det er viktig å holde fast ved at denne diskusjonen også har betydelige både over- og undertoner av det man generelt mener om både EØS-avtalen og EU.

Dette er viktig for Norge. Det er viktig for norsk energipolitikk. Vi beholder full suverenitet over våre energiresurser og fullt ansvar for norsk energipolitikk.

Spørsmål 9

Steinar Ness (Sp [12:36:53]: Eg vil stille følgende spørsmål til justis-, beredskaps- og innvandringsministeren:

«Hausten 2017 vart politiet sin operasjonssentral i Sogn og Fjordane nedlagt og slått saman med Hordaland. 13. februar 2017 melder NRK Sogn og Fjordane fylgjande: «Opptattsignal, kø på linja og vanskar med å kome gjennom. Det er opplevinga mange innbyggjarar i Vest politidistrikt har når dei ringer politiet».

Meiner statsråden denne situasjonen aukar tilliten til dei folkevalde som har vedteke og har ansvaret for politireforma?»

Statsråd Sylvi Listhaug [12:37:33]: Jeg vil innlede med å si at grunnlaget for en bedre polititjeneste er lagt gjennom opprettelsen av de nye politidistriktene, med større operasjonssentraler, bedre innsatsevne og sterkere kompetansemiljø. Det var det behov for.

Gjennom nærpelitireformen har alle operasjonssentralene i alle politidistrikt fått økt antall operatørplasser. Dette legger til rette for at det til enhver tid kan være flere operatører på vakt. Nye operasjonssentraler er nå satt i drift i ti av tolv politidistrikt. Operasjonssentralene i Øst og Sør-Øst politidistrikt settes i drift 1. kvartal 2018. Dette er en klar styrking sammenlignet med den situasjonen vi hadde før reformen.

Jeg er kjent med situasjonen på operasjonssentralen i Vest politidistrikt. Fra Politidirektoratet får jeg opplyst at dette kan forklares med tekniske forhold og utfordringer knyttet til bemanning. Dette har politimesteren allerede tatt tak i. Det er planlagt en telefonsvarløsning som kommer våren 2018, antall linjer inn til operasjonssentralen økes, og det skal gis informasjon til publikum om situasjonen.

Politidistriktet planlegger å øke bemanningen ved operasjonssentralen med om lag 14 stillinger i 2018. I påvente av at disse stillingene er på plass, hentes det inn personell fra andre enheter for å styrke operasjonssentralen. Det er god grunn til å forvente at kapasiteten på telefonlinjen 02800 vil bedres med økt bemanning og økt linjekapasitet.

Befolkningens trygghet og sikkerhet skal ivaretas, og har selvfølgelig aller høyeste prioritet. Tjenesten skal også være tilgjengelig med god service. Dette er helt sentrale mål for politiet. I den sammenheng er det verdt å merke seg at tilliten til politiet økte i 2017, til tross for at vi står midt oppe i gjennomføringen av reformen i politiet. Medarbeiderundersøkelsen som ble gjennomført i hele politietaten høsten 2017, viser at det er høy tilfredshet blant ansatte. Dette er unikt for Norge sammenlignet med de andre nordiske landene, som også har gjennomført en politireform.

Jeg forventer at de tiltakene Vest politidistrikt har igangsatt og planlagt, vil forbedre situasjonen, slik at innbyggerne får god tilgjengelighet til politiet. Operasjonssentralen i Vest politidistrikt er ny, reformarbeid er

krevende, og vi må kanskje alle utvise noe tålmodighet før vi for alvor kan begynne å høste gevinstene av nærpolitireformen.

Jeg vil avslutningsvis minne om at det var et bredt forlik i Stortinget bak vedtaket om nærpolitireformen. Jeg mener at tilliten til oss som folkevalgte vil avhenge av om vi evner å gjennomføre de vedtak som er besluttet. Samtidig må vi gi tillit til dem som er satt til å gjennomføre reformen, og arbeidet med å gjennomføre reformen er i rute.

Steinar Ness (Sp) [12:40:15]: Nedlegging av operasjonssentralen i Vest politidistrikt var politisk omstridt. Folk var uroa for kva som skulle skje, og uroa var knytt særleg til at det ville vere mindre lokalkunnskap og kompetanse hos dei som tok imot telefonane.

Den situasjonen som no er oppstått, og som statsråden korrekt beskriv, er eit resultat av at ein på det tidspunktet ein oppretta den felles operasjonssentralen for politiet, ikkje hadde tenkt på at ein måtte ha fleire linjer inn til operasjonssentralen for at telefonane skulle kome fram. Det er også tydeleg at ein ikkje hadde teke høgd for talet på personar som måtte vere på plass og svare på telefonane i andre enden. Dette skal ein no løse etter at nedlegginga er eit faktum, og operasjonssentralen skulle vere oppe og gå frå dag éin. Eg opplever som folkevald dette som veldig lite forsvarleg.

Statsråd Sylvi Listhaug [12:41:21]: Det vil alltid vere uro når man gjennomfører endringer. Man vet alltid hva man har, men ikke hva som kommer. Så viser det seg i de aller fleste tilfellene at tilbudet blir bedre – det er de færreste som ønsker å gå tilbake.

Så er det sånn at det oppstår uforutsette ting. Det har det også gjort her, da man ser at man er nødt til å ansette flere, nødt til å få på plass flere linjer, nødt til å sikre at tilbudet blir bedre. Jeg er veldig glad for at det arbeidet er igangsatt, og at man har tatt dette på største alvor.

Jeg ser fram til at disse forholdene blir slik som de skal være, nemlig at vi har nok linjer og nok personell til å ivareta disse henvendelsene.

Steinar Ness (Sp) [12:42:11]: Eg føler ikkje at statsråden går inn i den konkrete situasjonen. Dette har vore ei veldig lenge planlagd og omstridd politisk reform. Ein hadde god tid til å førebu desse tinga. Så er det mange ting som må gå seg til over tid. Men som folkevald vert eg veldig, veldig uroleg når ei så enkel sak teknisk som det er å få på plass linjer inn til ein ny operasjonssentral og det å ha på plass folk som kan ta telefonane, ikkje lét seg løyse frå dag éin. Då føler eg ei veldig stor uro for andre forhold ved denne reforma som det er vanskelegare for både publikum, tilsette i politiet, som skal gjere ein god jobb, og oss som folkevalde å hal-

de oss til. Dette rokkar jo òg ved heile det økonomiske innsparingspotensialet som har vore tenkt i ein del av desse sentraliseringstiltaka, når ein faktisk ikkje hadde oversikt over kor mange folk ein måtte ha på plass for å ta telefonane.

Statsråd Sylvi Listhaug [12:43:14]: Nå har ikke jeg vært i denne jobben så lenge, men jeg har allerede rukket å besøke flere politidistrikt, riktignok ikke Vest politidistrikt som justisminister. Det jeg ser, er at arbeidet der ute i vesentlig grad er i rute.

Så er det klart at selv om man planlegger veldig godt, vil det noen ganger oppstå utfordringer som man ikke har tatt høyde for. Da mener jeg at det aller viktigste for tilliten til oss som politikere og tilliten til politiet, til dem som skal utføre disse tjenestene, er at man tar tak i det og faktisk retter opp i det. Det er jeg veldig glad for at det ser ut til at Vest politidistrikt har gjort i denne saken. Da håper jeg at dette kommer i orden veldig raskt, slik at publikum får det tilbudet de skal ha når de ringer til politiet.

Så er det også grunn til å understreke at nødmeldetjenesten 112 er på stell, som er det aller viktigste telefonnummeret som politiet håndterer. Der får man raskt kontakt med politiet når det virkelig trengs.

Spørsmål 10

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:44:31]: «ABE-reformen medførte kutt i fengselsbudsjettene på 200 mill. kr, og fengselsavtalen med Nederland har gjort at nesten 1 mrd. kr er sendt ut av landet i løpet av tre år. Nylig slo Kriminalomsorgsdirektoratet alarm om at budsjett-situasjonen for 2018 var «tilnærmet u håndterlig». Som følge av budsjettavtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble det bevilget 89 mill. kr til å forlenge avtalen med Nederland.

Når avtalen likevel ikke skal forlenges, vil statsråden garantere at disse midlene omdisponeres til kriminalomsorgen i Norge?»

Statsråd Sylvi Listhaug [12:45:13]: Da regjeringen og Fremskrittspartiet tiltrådte i 2013, etterlot de rød-grønne partiene seg over 1 200 personer i soningskø. Regjeringen tenkte nytt for å kvitte seg med denne køen som er provoserende for ofrene og uheldig for gjerningspersonene som må vente på å gjøre opp for seg. Plassene som behøvdtes for å bli kvitt soningskøen, fantes ikke i Norge. Alternativet til å leie plasser i Nederland er at det fortsatt ville vært soningskø i Norge.

På det tidspunktet avtalen med Nederland ble iverksatt, var soningskøen i overkant av 1 000 dommer. Det fantes, som tidligere nevnt, ikke andre reelle alternati-

ver for raskt å framskaffe nødvendige fengselsplasser. I tillegg har det gitt mulighet for å pusse opp dårlig bygningsmasse i tilknytning til noen av våre eksisterende fengsler, som Ullersmo der jeg var på besøk i forrige uke.

Ettersom soningskøen nå i praksis er avskaffet, er vår vurdering at vi kan håndtere det forventede behovet for fengselsplasser med høy sikkerhet ved bruk av midlertidig dublering i Norge inntil fengsel i Agder står klart i 2020. Dette er en anbefaling fra Kriminalomsorgsdirektoratet med støtte fra fagforeningene og en viktig grunn til at regjeringen har besluttet ikke å forlenge avtalen ut over ordinær utløpstid 31. august 2018. De økonomiske konsekvensene av ikke å forlenge avtalen vil bli behandlet i budsjettssammenheng.

Leie av fengselsplasser i Nederland har vært en suksess og på fire år løst et problem som den forrige regjeringen ikke klarte å løse på varig basis.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:46:47]: Jeg er veldig glad for at fengselsavtalen med Nederland er avvirket, men vi ser samtidig at det er en veldig krevende situasjon i kriminalomsorgen her i Norge. Kriminalomsorgen selv sier de er i en veldig presset budsjettssituasjon som går på sikkerheten løs. Når vi nå har sagt opp fengselsavtalen i Nederland, frigjør det en del midler som må gå tilbake til kriminalomsorgen i Norge. I tillegg sier statsråden at man skal ta i bruk dublering, og da kommer det nye bekymringer knyttet til hvorvidt den dubleringen blir fulgt opp med ressurser som gjør det mulig å ha nok bemanning til de innsatte.

Da ønsker jeg å stille spørsmålet igjen: Kan statsråden garantere at de midlene som ble brukt i Nederland, går til ressursituasjonen og kriminalomsorgen i Norge, og vil dublering bli fulgt opp med tilstrekkelig ressurser?

Statsråd Sylvi Listhaug [12:47:41]: Vi driver ikke budsjettbehandling i Stortingets spørretime. Det spørsmålet må vi komme tilbake til senere.

Når det gjelder dublering, vil det måtte bli stilt ressurser til rådighet for å kunne ha to personer på hver celle i en del fengsler der det ligger til rette for det. Det er klart at det må både finansiere flere ansatte i disse fengslene det gjelder, og finansiere innhold i disse fengslene og gi det til dem som skal være der, i tillegg til dem som er der fra før. Så dette er forhold vi vil komme tilbake til.

Nå har eksterne konsulenter sett på ABE-reformen i analyseperioden 2012–2016 og utarbeidet en rapport som påpeker at det ikke har hatt vesentlige konsekvenser for sikkerhet og tjenestetilbud i kriminalomsorgen. Det arbeides med en oppdatering, slik at også regnskapstallene for 2017 kommer med. Men det er ingen tvil om at også fengselsvesenet er nødt til å drive mer effektivt.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:48:46]: Vi har fått kraftige signaler fra fengselssektoren om at ABE-reformen ikke har gått ut over byråkrati, men gått ut over faglig arbeid og de ansatte som jobber på gulvet med de innsatte. Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund har sagt de opplever en styrt nedbygging av det faglige arbeidet og er bekymret for konsekvensen av bl.a. at innsatte blir sittende mer isolert, og at det blir dårligere rehabilitering i fengslene.

I Jeløya-plattformen står det at regjeringen vil arbeide for et mer rehabiliterende straffegjennomføringssystem ved at det legges større vekt på innholdet i soningen. Men hvordan bidrar regjeringens budsjettkutt til regjeringens intensjoner ifølge Jeløya-plattformen, som er et mer rehabiliterende straffegjennomføringsløp og har mer vekt på innholdet i soningen?

Statsråd Sylvi Listhaug [12:49:40]: Det er fremdeles slik at de årlige budsjettene må behandles når de foreligger. Vi er selvfølgelig nå i en prosess og jobber med budsjettet for 2019, men jeg mener det er muligheter for å drive mer effektivt også i fengselsvesenet, som på alle andre områder. Vi er nødt til å se på hvordan man drifter også på dette området.

Vi må se på behovet for fengselsplasser framover. Vi ser at det er nedgang i antallet dommer og i antallet som skal sone, og vi ser at det er mindre behov for lavsikkerhetsplasser. Men vi ser at behovet på høysikkerhet er noe høyere enn det vi kan tilby i dag i Norge, og derfor dublerer vi plasser.

Men dette er forhold som vi kommer tilbake til fra regjeringens side.

Spørsmål 11

Jan Bøhler (A) [12:50:50]: Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til justis-, beredskaps- og innvandringsministeren:

«I statsbudsjettet for 2018 bevilget Stortinget 30 millioner kroner til økt politiarbeid i Oslo Sør. Det er stort behov for at denne innsatsen blir målrettet mot å ta de kyniske hovedpersonene i de kriminelle gjengene, stoppe deres rekruttering av unge og gi befolkningen en økt opplevelse av trygghet.

Er planen for bruk av de 30 millioner kronene ferdig, og kan statsråden si om de særlig vil bli brukt på det krevende arbeidet med å ta bakmennene og å sørge for synlig politinærvær, som mobile politiposter på de mest utsatte stedene?»

Statsråd Sylvi Listhaug [12:51:31]: Jeg vil igjen benytte anledningen til å si at jeg deler representanten Jan Bøhlers engasjement i denne saken. Unge skal ikke

rekrutteres inn i kriminelle gjenger, bakmennene må tas, og det skal føles trygt å bo i alle deler av Oslo. I statsbudsjettet for 2018 er det derfor bevilget 30 mill. kr til en styrket politiinnsats i Oslo Sør, samtidig som den særskilte satsingen på Grønland i Gamle Oslo bydel er videreført på samme nivå som i 2017.

Den styrkede politiinnsatsen i Oslo Sør skal bidra til å forebygge kriminalitet, med særlig vekt på oppfølging av unge i risikozonen, og forhindre rekruttering til de miljøene som begår kriminalitet. Det er ikke gitt ytterligere føringer i tildelingsbrevet til Politidirektoratet for 2018 utover det som framkommer i budsjettproposisjonen. Det er viktig å anerkjenne politimesterens rett og plikt til å foreta en konkret prioritering innenfor tildelte rammer og overordnede føringer og finne de rette tiltakene lokalt.

Politidirektoratet opplyser til meg at de sammen med Oslo politidistrikt skal utarbeide konkrete planer for bruken av tildelingen. Det skal bl.a. legges ekstra vekt på nettopp oppfølging av unge i risikozonen for å forhindre rekruttering til miljø som begår kriminalitet, og innsatsen skal bidra til å forebygge kriminalitet, bedre integrering og trygge bomiljø.

Jeg har videre fått opplyst at Oslo politidistrikt gjennom satsingen ønsker å ha en tydelig og synlig tilstedeværelse samt flere dedikerte medarbeidere som kjenner publikum og ungdommen i området. Jeg har også fått opplyst at det skal utlyses ti nye politistillinger innenfor kriminalitetsforebygging.

De opplyser videre at arbeidet med det tyngre kriminelle miljøet har vært en sentral del av innsatsen i 2017, og dette vedvarer.

Dette er jeg tilfreds med. Situasjonen i Oslo sør er kompleks og knytter seg til både forebygging, å hindre rekruttering, å hjelpe unge ut av de kriminelle miljøene og ikke minst å straffeforfølge de tyngre kriminelle. Jeg er klar på at en innsats mot de kriminelle gjengmiljøene og bakmennene skal prioriteres. De skal straffeforfølges.

Det som gir seg utslag i kriminalitet, kan være knyttet til utenforskap, manglende integrering og dårlig økonomi. Den styrkede politiinnsatsen må derfor ses i sammenheng med øvrig innsats i den fornyede Oslo sør-satsingen. Det arbeides med en intensjonsavtale mellom staten og Oslo kommune som skal legge de overordnede rammene for satsingen. En rekke departementer vil delta i samarbeidet fra statens side for å sikre en bred innsats.

Jan Böhler (A) [12:53:59]: Jeg takker statsråden for et utfyllende svar. Jeg vil gjerne vektlegge arbeidet mot bakmennene. Når man skal forebygge på disse områdene – statsråden nevnte at målet med disse midlene også var å forebygge – må man være klar over at så lenge

man ikke går etter bakmennene, som dessverre rekrutterer nesten så mange som de vil til å gjøre ting for seg, vil man ikke kunne forebygge effektivt. Så spørsmålet nå er hvordan man kan være tett nok på dem til å avverge handlinger, unngå at de kriminelle kjører rundt med våpen, unngå at de distribuerer narkotika – altså at man kan gripe inn før ting skjer, følge pengene og avdekke nettverkene. Man sier at man hadde en tung innsats i 2017, men problemet er at ingen av de sentrale personene, hovedpersonene – så vidt jeg vet – er tatt. Det har også politiet sagt etter de operasjonene de har hatt. Så vi kan ikke være fornøyd med den delen av innsatsen.

Derfor vil jeg understreke det overfor statsråden og be om at hun legger vekt på dette i oppfølgingen.

Statsråd Sylvi Listhaug [12:55:09]: Jeg er helt enig med representanten Böhler. Jeg besøkte Oslo politidistrikt i går for å få utfyllende informasjon om den innsatsen som de har. De er veldig tydelige på at de kommer til å jobbe for å ta bakmennene. Men de sier at det er et tidkrevende arbeid, der man er nødt til å være tålmodig og jobbe langsiktig.

De kommer også til å sette et ekstra trykk på å ta ut løpeguttene og sørge for å gjøre det de kan for å forhindre at nye løpegutter kommer inn i dette miljøet. Det er et knallhardt miljø. De som først går inn i dette miljøet, har store vansker med å komme seg ut. Det er en annen del av jobben som politiet skal ha trykk på, nemlig å bistå dem som er motivert til å forlate miljøet, noe som kan ha store konsekvenser for både dem og familien deres.

Etter mitt møte i går vil jeg si at politiet jobber veldig bredt med dette, og de vil nå bruke noe tid før de fastsetter bruken av alle pengene.

Jan Böhler (A) [12:56:14]: Jeg er glad for at statsråden går inn i det, følger det opp direkte og snakker med Oslo politidistrikt om bruken av pengene, for det er viktig at disse 30 mill. kr ikke blir en del av hvordan man skal håndtere et stramt budsjett i 2018, men at de brukes direkte på det som Stortinget etterspør.

Jeg vil ta opp en annen side ved bruken av pengene, og det er behovet for synlig politinærvær. Vi må unngå at det etableres soner der noen nærmest styrer kriminaliteten, og der det ikke føles som om det er det offentlige som bestemmer lov og rett. Det har vært snakk om bemanning. Det var en politipost for noen år siden på Holmlia som lå i noen kontorlokaler i en bakgate der. Det har også vært snakk om et alternativ med mobile politiposter som kan plasseres på f.eks. et av sentrene, og som kan være tilgjengelig og tydelig til stede – et sted folk kan komme innom for å snakke med politiet. Jeg vet at Oslo-politiet tidligere har kjøpt inn slike mobile poster.

Har statsråden spurt politiet om hvordan de vil løse utfordringen med synlig nærvær?

Statsråd Sylvi Listhaug [12:57:23]: De har bl.a. en bobil som de bruker i området, slik at de kan være lett tilgjengelig for personer i nærmiljøet som ønsker å snakke med politiet. Den kommer de til å bruke der ute også framover. Det er absolutt mitt inntrykk at de skal være der både med synlig politi og selvfølgelig også med politifolk som ikke har uniformen på, men som er aktive i området med å samle informasjon, spåne, snakke med folk og jobbe godt.

Jeg er glad for at politiet har dette så høyt på agendaen. De bruker nå noe tid før de bestemmer hvordan pengene skal brukes, ved å skaffe seg mer informasjon og legge strategier for hvordan man kan jobbe enda mer målrettet. Det tror jeg det er lurt å gjøre i den situasjonen som vi har nå. Politiet er veldig tydelig på at de kommer til å gjøre en stor innsats – også utover disse 30 mill. kr – for å oppnå et trygt nærmiljø på Holmlia.

Spørsmål 12

Bjørnar Moxnes (R) [12:58:46]: «Tilsynsrapporten etter den tragiske hendelsen der en 15-åring begikk knivdrap på Sørlandssenteret i juli 2017, avslører at jenta hadde blitt tvangsplassert i et kommersielt barnevernstiltak som brøt flere lover, bemanninga var utilstrekkelig og hun ble nektet helsehjelp.

Ser statsråden at det å overlate omsorgen for de mest sårbare barna og ungdommene til kommersielle, profittmotiverte aktører kan øke risikoen for at barn og ungdom ikke får det tilbudet de har krav på, ettersom disse aktørene tar profitt ut av tjenesten?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:59:30]: Denne historien gjør sterkt inntrykk på meg. Jeg tror den gjør dypt inntrykk på oss alle. Hendelsen på Sørlandssenteret, der en ung kvinne mistet livet og en annen ble alvorlig skadet, er bare dypt tragisk. Det vi må følge opp med, er å ta lærdom av hva som gikk galt. Vi må følge opp med å iverksette tiltak og gjøre det vi kan for å forebygge at noe lignende skjer igjen. Fylkesmannen har gjort et grundig og godt arbeid for å få frem helheten i saken. Hele 27 instanser har bidratt med informasjon. I tillegg har jenta selv medvirket til å belyse saken.

Det er en avsporing, mener jeg, å peke på private aktører og spesielt én aktør i denne saken. Jeg har tvert imot merket meg at den kritikken som er rettet i ettertid, er rettet både mot offentlige og mot private tjenester. Det er reist kritikk mot barnevernstjenesten i Kristiansand kommune og mot Sørlandet sykehus. Det er offentlige instanser, og det fremgår veldig klart og tydelig

at måten de har opptrådt på, er svært kritikkverdig. I tillegg er det én privat aktør, Næromsorg Sør, som det også er rettet kritikk mot.

Samtidig registrerer jeg at Fylkesmannen har konkludert med at den private aktøren Aleris har gitt forsvarlige tjenester. Det understrekes til og med at Aleris har strukket seg langt for å følge opp jenta på en forsvarlig måte. De har vist en tilgjengelighet ut over det som kan forventes. Fylkesmannen har også konkludert med at barne-, ungdoms- og familieetaten har gitt forsvarlige tjenester.

Når det er sagt, synes jeg vi skal være forsiktige med å bruke slike tragiske enkelthendelser til å prøve å fordele skyld. Vi er nødt til å sørge for at barn som trenger omsorg og hjelp, får et tilbud som er tilpasset deres behov og utfordringer, og at barn rundt om i hele Norge skal få tilbud i nærheten av der de bor, og i sitt eget nettverk, så langt som det er mulig. Så er det vår oppgave som politikere å legge til rette for det mangfoldet av tilbud som kan hjelpe det enkelte barn i størst mulig grad.

Bjørnar Moxnes (R) [13:02:37]: Jeg peker ikke på én aktør, men på et strukturelt problem.

Da Helleland var kulturminister, sa hun følgende om pengebruken i idretten:

«I bunn og grunn er det ett spørsmål som er viktig for folk, og det er spørsmålet om tillit. Det handler om tillit til at fellesskapets penger går til det de skal brukes til.»

De mest sårbare barna trenger at samfunnet tar vare på dem. Dette er våre barn, og pengene vi bevilger til dem, til barnevern, burde gått nettopp til disse barna, ikke til noen som beriker seg på dem.

Prinsippet om bruken av fellesskapets midler – som ministeren snakket veldig pent om når det gjaldt idretten – gjelder dessverre ikke barnevern i dag. De 20 største kommersielle innen barnevern tok ut et utbytte på nesten 50 mill. kr i 2016 – ut av barnevernet, vekk fra barnevernsbarna. Hvorfor gjelder ikke det samme prinsippet for penger bevilget til barnevern som for penger gitt til idretten, nemlig at pengene går til det de skal brukes til, og ikke til denne enorme private berikelsen, som Hofstad Helleland åpenbart er for?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:03:44]: For di jeg er mest opptatt av barnets behov – jeg er ikke mest opptatt av hvem det er som gir det enkelte tilbudet. Også før jeg ble barne- og likestillingsminister, var jeg rundt og besøkte barnevernsinstitusjoner. Der møtte jeg flere barn som fortalte meg historier som gjorde dypt inntrykk på meg. De fortalte at de hadde flyttet mellom mange institusjoner, og at det var først da de ble plassert på denne private institusjonen, at de fikk den hjelpen de trengte.

Det var én ting ved en privat institusjon de sa var det som ga dem trygghet og tilhørighet, og det var at denne institusjonen tilbydde medleverturnus, at den voksne jobbet over lengre tid, sånn at man slapp å forholde seg til flere voksne i løpet av et døgn. Det er et eksempel på at private institusjoner i stor grad har strukket seg for å tilby fleksibilitet og bygge trygghet rundt det enkelte barn. Jeg mener et offentlig institusjonstilbud sammen med det private og de ideelle er det beste mangfoldet vi kan gi ... (presidenten klubber).

Bjørnar Moxnes (R) [13:04:58]: Jeg registrerer at statsråden ikke ønsker eller ikke er i stand til å besvare det jeg har spurt om i to runder, nemlig at det at profitt tas ut, at penger tas ut av tjenesten, kan føre til økt risiko for at barna får dårligere tilbud fordi noen tar penger som er gitt til dem, til privat berikelse i stedet. Det så vi også i saken ved Små Enheter i Vollen i Asker. Der var manglende bemanning en viktig grunn til at det gikk så ille som det gikk. Det endte altså med at en ansatt ble drept av en 15 år gammel pasient. Det sto i rapporten om saken at det handlet om manglende bemanning i et selskap, Små Enheter, som samtidig tok seg råd til et overskudd før skatt på 2,7 mill. kr og en lønn til daglig leder på over 1 mill. kr. Men de hadde altså ikke nok penger til å ha nok bemanning til stede på institusjonen.

Så for tredje gang: Ser statsråden at det at penger tas ut av barnevernet, kan svekke tilbudet for barna? Ja eller nei?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:06:08]: Private tiltak må følge de samme kvalitetskravene som det offentlige. Private tiltak må følges opp av stat og tilsynsmyndigheter. Når jeg besøker barnevernsinstitusjoner hvor barn forteller meg at de gis et bedre tilbud enn de har fått i det offentlige, på offentlige barnevernsinstitusjoner, betyr det ganske mye for meg. Jeg er opptatt av barna. Jeg er opptatt av hvordan de har det. Jeg er opptatt av at de skal få det best mulige tilbudet – om det er hos en ideell, en offentlig eller en privat, spiller egentlig ikke så stor rolle for meg. Barn er forskjellige. De har ulike behov og ulike utfordringer, og det er bare et mangfold av disse aktørene som gjør at vi kan opprettholde tilbud som kan bidra til at flest mulige barn får den hjelpen de har behov for.

Det skremmer meg at Rødt er så lite opptatt av barnevernspektivet, og at man ikke tar utgangspunkt i barnets behov.

Bjørnar Moxnes (R) [13:07:09]: Absurd – det er absurd, rett og slett. Det er det dumme jeg har hørt.

Presidenten: Tida er ute.

Spørsmål 13

Kjersti Toppe (Sp) [13:07:26]: «Både Kristiansand kommune, Sørlandet sykehus og den private barnevernsaktøren Næromsorg Sør har ifølge Fylkesmannens tilsynsrapport gjort flere lovbrøt og ikke gitt ei 15 år gammel jente den hjelpa ho har krav på. Historia om «Stina» har likheitstrekk med historia om «Ida», glassjenta, som også blei utsett for mange flyttingar, tvangsiltak, bruk av einetiltak og manglande helsehjelp.

Kva endringar vil tilsynsrapporten om «Stina» føra til i tenestene for barn og unge i barnevernet?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:08:06]: Dette er jo en historie som endte dypt tragisk, både for den unge jenta, for ofrene og for deres pårørende. Her må vi lære hva som gikk galt, og vi må gjøre hva vi kan for å forebygge at noe lignende skjer igjen.

Derfor er tilsynsrapporten Fylkesmannen har utarbeidet nå, veldig viktig. Den har vi mye å lære av. Fylkesmannen peker på lovbrudd hos flere aktører, og det er noe som jeg tar svært alvorlig. Samtidig konkluderes det med at andre involverte har gitt forsvarlige tjenester.

Det er for tidlig å si om denne saken vil føre til konkrete endringer utover det som involverte tjenester og aktører nå gjør for å lukke avvikene som er påvist. Dette må vi jobbe videre med og se på om vi kan ta lærdom av det, om det er feil i praksis, og om det er retningslinjer som skal endres på, men det må vi som sagt få litt tid til å jobbe videre med.

«Stina» hadde behov for hjelp både fra barnevernet og fra psykisk helsevern. Regjeringen er godt i gang med en rekke tiltak som vil gi barn som trenger tjenester, både fra barnevernet og fra helsetjenesten, bedre og mer helhetlig hjelp, og der er det tre tiltak som vi allerede er i gang med.

For det første etablerer vi nå to omsorgs- og behandlingsinstitusjoner for barn som trenger langvarig omsorg utenfor hjemmet og samtidig har et stort behov for psykisk helsehjelp. For det andre har de regionale helseforetakene i år fått i oppdrag å styrke ambulante BUP-tjenester overfor barn i barnevernet. For det tredje er det satt i gang et arbeid med å utvikle et samhandlingsforløp som involverer barnevern og BUP. Det skal bidra til forutsigbarhet, raskere og bedre utredninger og ikke minst bedre samarbeid mellom alle berørte tjenester.

Det viktigste arbeidet i barnevernet skjer likevel i kommunene. Kapasitet og kompetanse er nøkkelford for regjeringens satsing her, og jeg vil nevne at siden 2011 har denne regjeringen sørget for om lag 1 000 flere barnevernsansatte – øremerkede ansatte – i kommunene, der barna bor.

Vi har også nylig lansert regjeringens strategi for økt kompetanse i det kommunale barnevernet i årene frem-

over, og vi ser at strategien adresserer mange av de punktene som Fylkesmannens tilsyn peker på. Det er jeg glad for, og det gjør at jeg også har tro på at vi får til en bedring på mange av de sårbarhetspunktene som nå er identifisert.

Kjersti Toppe (Sp) [13:11:00]: Takk for svaret. Både denne tilsynsrapporten og den om «glasjenta» var rystende lesing, og utfallet var jo fatalt for dei barna som barnevernet hadde tatt omsorga for. I desse sakene er det ikkje ein diskusjon om det var riktig med omsorgsovertaking eller ikkje, men kva staten via barnevernet har stått for når ein har vore omsorgsansvarleg for barnet. «Ida» sit no i fengsel på grunn av drapet som vart gjort. Eg har lese i tilsynsrapporten at jenta sjølv oppsøkte psykiatrisk avdeling ved Sørlandet sjukehus to dagar før dette skjedde, men vart avvist.

Eg høyrrer at mykje skal gjerast for å betre den psykiske helsehjelpa for barn i barnevernet, men kva vil statsråden gjera med tilboda ved dei vanlege psykiatriske avdelingane?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:12:09]: Jeg er veldig glad for at representanten Toppe tar opp nettopp dette med samhandling mellom barnevernets omsorg og det psykiatriske tilbudet, for det er åpenbart at det har vært for dårlig gjennom mange, mange år. Man har sett på atferd, man har sett på omsorgsbehovet og skilt det fra mange av de psykiske problemene som flere av de barna som vi snakker om, har. Jeg er glad for at man nå er opptatt av å se dette i sammenheng, at barnevernet og helsetjenesten er opptatt av å samarbeide bedre, og dette gjelder jo spesielt spesialisthelsetjenesten.

Jeg har tro på at det direktoratet nå arbeider for, nemlig at barn og unge tidlig skal få kartlagt behovene de har for psykisk helsehjelp, er en god start. Men at det skal bli enklere å få utredning av psykiske helseplager gjennom dette samhandlingsforløpet, er også viktig for at disse barna skal få riktig hjelp, og ikke minst til riktig tidspunkt.

Kjersti Toppe (Sp) [13:13:18]: Det er bra at statsråden er opptatt av psykisk helsehjelp til barn i barnevernet, for det har dei ikkje fått – godt nok – inntil no, det er heilt på det reine.

Men eg har eit anna spørsmål, som òg er felles for desse to sakene som har fått stor merksemd, og det gjeld talet på flyttingar. Les ein tilsynsrapporten, så har jo denne jenta opplevd eit massivt tal flyttingar på kort tid, noko kvar og ein av oss hadde hatt problem med å takla. Det har vore oppe til debatt før om ein skal setja eit tak eller laga reglar for kor mange flyttingar eit barn faktisk skal kunna akseptera i barnevernet, og regjeringa har

tidlegare ikkje sett behovet for det. Mange av desse barna opplever å verta flytta langt vekk frå sin eigen landsdel for å få tilbod ein annan plass. Vil statsråden vurdera desse tinga i kjølvatnet av denne tilsynsrapporten?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:14:25]: Jeg synes det er viktig at vi vurderer alle mulige tiltak når vi får en så alvorlig rapport på bordet.

Jeg har også lyst til å si at jeg synes at fokuset har endret seg fra da jeg jobbet med dette feltet for noen år siden, nettopp når det gjelder det som representanten her understreker. Antall flyttinger er en stor belastning, derfor må flyttingen skje nær der barnet bor, men også aller helst i nettverk eller i familie. Det ser jeg nå er en veldig tydelig føring for det arbeidet de gjør.

Så må det settes inn tiltak på riktig tidspunkt, det må være riktige tiltak, og man må gå inn tidligere med hjelpetiltak. Målet er at barnet skal flyttes ut for så å flyttes hjem igjen. Ja, vi har noen tilfeller der det ikke er mulig, dessverre, men barnevernet skal også være til hjelp for foreldrene og sørge for at de er så gode omsorgspersoner at de kan ta barnet tilbake. Målet vårt skal være minst mulig flyttinger, for det ser vi er så skadelig og så ødeleggende.

Spørsmål 16

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Arne Nævra til klima- og miljøministeren, vil verta svara på av landbruks- og matministeren som rette vedkommande.

Arne Nævra (SV) [13:15:41]: Det aksepteres glatt.

«Flere anmeldelser av stygge skogshogster som etter anmelders vurderinger har vært ulovlige, har blitt henlagt av politiet i Buskerud det siste året, begrunnet med «ikke ulovlig» eller «mangel på bevis», til tross for hogst av registrert huldrestry og nøkkelbiotop.

Mener statsråden at skoglovens bærekraftsforskrift er god nok, og hvis ikke – vil han ta initiativ til en gjennomgang av lovverket med sikte på å få klare retningslinjer for bærekraftig hogst som tar reelle hensyn til verneverdig natur?»

Statsråd Jon Georg Dale [13:16:18]: Eg kjenner ikkje detaljane i dei enkeltsakene som representanten her viser til, men eg merkar meg at politiet ikkje har funne noko ulovleg.

Eg meiner at skogbrukslova og berekraftsforskrifta sikrar eit berekraftig skogbruk. Det er likevel bra at det er merksemd rundt korleis skogbruket vert drive. Skog- og trenæringa er ein viktig sektor med sentrale oppgåver i det grøne skiftet, og eg er glad for dei klare signala frå

Stortinget om at det er nødvendig å auke hogsten i dei norske skogane.

Men med auka aktivitet i skogbruket er det også viktig at skognæringa held fram med ein målretta innsats på miljøområdet; melder inn skogområde til frivillig vern, set til sides nøkkelbiotopar og kantsoner og syter for å fjerne hjulspor og kvisthaugar frå stiar slik at det ikkje hindrar ferdsel.

I tida frå tusenårsskiftet fram til i dag har norske skog-eigarar sett til sides om lag 800 000 dekar med skog som har viktige miljøverdier, men som elles kunne ha gitt god inntekt til skogeigarane.

Eg er trygg på at den samla politikken for eit berekraftig norsk skogbruk er god. Dette inkluderer frivillig vern etter naturmangfaldlova – no forvaltar vi eit 10 pst.-mål for det – reglar om berekraftig skogbruk i skogbrukslova og forskrifter etter denne, tilskotsordningane i skogpolitikken og skognæringa sine eigne miljøomsyn gjennom miljøstandard og miljøsertifisering.

Dette er eit område som styresmaktene følgjer godt med på, og eg ser ingen behov for ein slik gjennomgang som spørsmålet indikerer. Vi har all mogleg grunn til å stole på at skogsektoren i stort forvaltar dette ansvaret godt, og eg er heilt trygg på at om ein har eit aldri så godt regelverk, som eg meiner vi har, så kan ein alltid risikere at ein eller annan ikkje held seg til det. Difor skal vi ha gode sanksjonsmoglegheiter. Det har vi, men her har politiet konkludert med at det ikkje ligg føre noko ulovleg.

Arne Nævra (SV) [13:18:21]: Jeg takker for et svar som egentlig ikke var et ordentlig svar, men jeg registrerer at statsråden mener at forskriften er god nok, selv om det f.eks. er registrert forekomst av den sterkt truede lavarten huldrestry, som hogstansvarlige og maskinførere har på skjermen sin. Det blir hogget, og politiet bare henlegger saken fordi det ikke er straffbart. I forskrift om berekraftig skogbruk § 5 heter det:

«Ved gjennomføring av skogbrukstiltak skal skog-eigaren sørge for at verdiane i viktige livsmiljø og nøkkelbiotopar blir tekne vare på i samråd med retningslinene i Norsk PEFC skogstandard.»

At standarden er brutt, er udiskutabelt. Det har Viken Skog innrømmet i dette tilfellet. Det kan virke som det er forvirring og kunnskapsløshet i politiet om dette. Derfor er spørsmålet igjen til statsråden: Når registrerte truede arter som huldrestry blir fjernet ved hogst, ligger da feilen i lovverket eller hos politiet?

Statsråd Jon Georg Dale [13:19:21]: Eg meiner at det lovverket og dei forskriftene vi har, er tilstrekkelege til å sikre ei fornuftig forvaltning av skogressursane. Utan at

eg skal gå inn i enkeltsaker og avgjere politiets vurdering av dei, meiner eg at ein har den tilstrekkelege heimelen til å setje i verk sanksjonar overfor dei som bryt forskrifta og lovverket som gjeld i dag, og som eg meiner er tilstrekkeleg godt for å vareta det ansvaret som skognæringa har for spesielle miljøverdier i skogen.

Arne Nævra (SV) [13:19:56]: Nå har jeg til og med nevnt artsnavn her, som jeg hadde håpet at landbruksministeren på forhånd hadde gått inn i – men greit.

Jeg vil håpe og tro at landbruksministeren vil følge opp Stortingets mål om vern av 10 pst. av den norske skogen – også fra sin landbruksministerpost. Jeg vil også anta at han synes det da er best at den mest verneverdige skogen bør være blant de ti prosentene.

Landsskogstakseringen har påvist at bare en femdel av skogen på Østlandet kan karakteriseres som naturskog, altså hogstklasse V pluss, dvs. gammel skog som aldri har vært utsatt for snauhogst eller industriskogbruk. For alle de mange hundre artene som er avhengige av den skogen, vil en ytterligere reduksjon av slik skog være katastrofal. Hva vil statsråden foreta seg for at ikke disse verdifulle skogene går tapt før arbeidet med økologisk grunnkart er sluttført? Kunne f.eks. en ordning med meldeplikt ved all hogst og et hogstforbud av all skog eldre enn 160 år være en tanke?

Statsråd Jon Georg Dale [13:20:59]: Svaret på det siste er nei. Tilstanden i norske skogar er gjennomgående god. Vi har fleire store tre – utviklinga dei siste 20 åra er positiv. Det er meir gamalskog – utviklinga dei siste åra er positiv. Det er meir død ved, både liggjande og ståande. Det viser at i sum har skognæringa forvalta ansvaret sitt godt. Det er sett av nøkkelbiotopar. Skognæringa gjer ein viktig jobb. Vi samarbeider om frivillig vern. Vi finansierer frivillig vern. I sum bidreg altså skognæringa i stort til at vi tek vare på viktige natur- og miljøverdier, samtidig som vi gjer noko av det som er aller viktigast, og som stortingsfleirtalet også har slutta seg til, nemleg forvaltar naturverdiane våre ved å bruke dei og ikkje la alle stå.

Presidenten: Då er spørjetimen avslutta.

Sak nr. 3 [13:21:59]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandla.

Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

